

CAMPINI A

DRIEMAANDELIJKS BLAD VAN HET STREEKARCHIVARIAAT
NOORD-KEMPENLAND

6E JAARGANG
JULI 1976
NR. 22

REDAKTIE:W, KLAASEN, STREEKARCHIVARIS

M. VAN DER HEIJDEN BRUNING, ADJUNKT-STREEKARCHIVARIS

REDAKTIEADRES:TORENSTRAAT 1, OIRSCHOT

POSTBUS 11

TEL. 04997 - 2828 - TOESTEL 33

DE PRIJS VOOR EEN ABONNEMENT BEDRAAGT F 9,-- PER JAAR, VANAF 1 APRIL 1976, BIJ VOORUITBETALING TE VOLDOEN, TE STORTEN OP POSTGIROREKENING 1069032 VAN DE GEMEENTE OIRSCHOT MET VERMELDING ABONNEMENT CAMPINIA, DE PRIJS VOOR LOSSE NUMMERS IS F 3,-- PER STUK.

INDIEN OPZEGGING NIET SCHRIFTELIJK IS MEDEGEDEELD VOOR HET BEGIN VAN HET NIEUWE KALENDERJAAR, WORDT HET LIDMAATSCHAP VOOR HET VOLGENDE JAAR AUTOMATISCH VOORTGEZET.

Uitgeversrecht: Streekarchivariaat Noord-Kempenland

Op schriftelijk verzoek kan toestemming tot overname
worden gegeven,

CAMPINIA

DRIEMAANDELIJKS BLAD VAN HET STREEKARCHIVARIAAT
NOORD-KEMPENLAND

6E JAARGANG
JULI 1976
NR, 22

REDAKTIE:W, KLAASEN, STREEKARCHIVARIS
M. VAN DER HEIJDEN-BRUNING, ADJUNKT-STREEKARCHIVARIS
REDAKTIEADRES:TORENSTRAAT 1, OIRSCHOT
POSTBUS 11
TEL, 04997 - 2828 - TOESTEL 33

DE PRIJS VOOR EEN ABONNEMENT BEDRAAGT F 9,-- PER JAAR, VANAF 1 APRIL
1976, BIJ VOORUITBETALING TE VOLDOEN, TE STORTEN OP POSTGIROREKENING
1069032 VAN DE GEMEENTE OIRSCHOT MET VERMELDING ABONNEMENT CAMPINIA,
DE PRIJS VOOR LOSSE NUMMERS IS F 3,-- PER STUK,
INDIEN OPZEGGING NIET SCHRIFTELIJK IS MEDEGEDEELD VOOR HET BEGIN VAN
HET NIEUWE KALENDERJAAR, WORDT HET LIDMAATSCHAP VOOR HET VOLGENDE
JAAR AUTOMATISCH VOORTGEZET,

Uitgeversrecht: Streekarchivariaat Noord-Kempenland

Op schriftelijk verzoek kan toestemming tot overname worden gegeven.

Geachte abonnee,

De archiefdag ligt weer achter ons. Wij mochten op 8 mei j.l. plus-minus 1600 bezoekers tellen. In totaal hebben wij in de periode van 8 t/m 12 mei circa 3000 bezoekers ontvangen. Door Uw grote deelname werd de archiefdag een succes. Gaarne willen wij bij deze voor Uw belangstelling onze oprechte dank betuigen. Onze dank gaat tevens uit naar de organisatoren en medewerkers, die metterdaad en spontaan hebben bijgedragen, deze dag te doen slagen. Wij hadden een dergelijke stroom van bezoekers niet verwacht.

Aan allen die in de afgelopen 5 jaar een bijdrage voor Campinia hebben geleverd, zij hierbij nog eens onze hartelijke dank en waardering uitgesproken. Wij mogen het wel een unicum in ons Brabantse land noemen, dat een zo bescheiden driemaandelijks blad als het onze een dergelijke band tussen medewerkers en lezers heeft weten te smeden, en wij menen te mogen konstateren, dat de opzet van ons tijdschrift hieraan debet is.

De index op de eerste 5 jaargangen van Campinia is in wording. De aflevering zal nog enige tijd op zich laten wachten, aangezien er nog diverse technische en financiële problemen moeten worden opgelost. Er zijn tot heden nog geen 200 inschrijvingen op deze index binnengekomen. In verband met de omvang der werkzaamheden, die aan de totstandkoming van de index voorafgaan en gezien de kosten van de druk zijn 800 tot 900 inschrijvingen vereist, willen wij de prijs enigszins draaglijk houden. Indien er geen of weinig aanvragen meer binnenkomen, zien wij ons genoodzaakt van de druk af te zien en aan het kleine getal inschrijvers gestencilde exemplaren te leveren. Mogen wij U derhalve nog eens verzoeken, de index zo spoedig mogelijk schriftelijk of telefonisch te bestellen.

Wij blijven verder open voor suggesties uit de kring van onze medewerkers, lezers en vrienden. Moge Campinia ook de komende 5 jaren aan belangstelling blijven winnen en velen onder U stimuleren, mede te werken in verleden en heden en de les der historie bewust te ondergaan.

De redactie.

INHOUD

I.	De Steenselse bende (door meester C. Rijken, 1930)	31
II.	De vrijwillige rechtspraak in de dingbank Zeelst-Veldhoven-Blaarthem (vervolg)	33
III.	De notulen der vergaderingen van schepenen, burgemeesters, armmeesters, kerkmeesters, zeters en notabelen der in de dingbank van Zeelst-Veldhoven-Blaarthem verenigde dorpen	35
IV.	Jaarkronieken uit de schepenprotokollen van Oirschot-Best (vervolg) (door J. Santegoeds, Noenen)	36
V.	Oorkonden	38
VI.	Oude toponymica	39
VII.	Genealogica	39
	1. Veldhovense geslachten van der Heijden (Verheijden) van 1673 af	39
	2. Echtparen van Croonenburg van 1620 tot 1972 (door A.B. van Cronenburg, Rotterdam) (vervolg)	41
	3. Aanvulling genealogie Teurlincx (door H. Teurlincx, Eindhoven)	41
VIII.	Huizen en hun bewoners te Oirschot vanaf de zeventiende tot de twintigste eeuw (vervolg) nr. 33 "De Zon"	41
IX.	Beerse borgbrieven (door Jos van Gils, Raadhuisstraat 229, Best) (vervolg).	44
X.	Lijst van Kempische plaatsen	49
XI.	Lezers leveren hun bijdrage	49
	1. De parochie van de H. Caecilia te Veldhoven onder het pastoraat van Gerardus Verhoeven, 1826 - 1875 D. De pastoor en mens Gerardus Verhoeven (vervolg) (door Th.A.Kuypers)	49
	2. Echtparen van Croonenburg (door A.B. van Cronenburg, Drievrienden- straat 31 B, Rotterdam-3) (vervolg)	53
	3. Aanvulling Genealogie Teurlincx (door H. Teurlincx, Peckiuslaan 5, Eindhoven)	55

INHOUD (vervolg)

	4. Nogmaals: Aanvulling genealogie Teurlincx (door H. Teurlincx, Peckiuslaan 15, Eindhoven)
	5. Nog eens: De Oeijenbos (door A. van Run, Veldhoven)
	6. Nog eens: De zaak Carel Greve en Johanna van Houtert (door J. Bijnen, Oerle)
XII.	Uit de dorpsshuishoudingen der Beerzen (door J.M.H. Broeders)
XIII.	Ingekomen personen in Oirschot en Best
XIV.	Archivalia aangaande de oude Kempische gilden (vervolg) nr. 14. Kaart van het gilde van Sint-Sebastiaan te Oirschot, 1531 Transkriptie: A. van Esch, Oirschot

I. DESTEENSELSE BENDE

(Opgetekend door meester C. Rijken, 1930)

In het doopboek, aangelegd door den Pastoor van Duisel, Cools (1790 - 15-2-1827) vinden we de volgende aantekening:

1805 - 10 mei. Zes inwoners uit Steensel en Knegsel zijn in Den Bosch door de hand van den beul gedood, met name: Joost de Roy, Heyn Coenen, Piet en Bartel Smolders, F. Cob. v.d. Weyer en zijn zoon Gerrit. 's Anderendaags zijn twee medeplichtige vrouwen gegeeseld, gebrandmerkt en tot tuchthuisstraf veroordeeld. Een van deze beide vrouwen was afkomstig uit Oss; met Bartel is geschied zooals met de vrouwen."

Velen onzer hebben wel eens de geschiedenis der "Bokkenrijders", die in 't laatst der 18e eeuw + 1775 Zuid-Limburg onveilig maakten en die het volksgeloof zich voorspelde als rijdende op bokken door het lucht-ruim. De "Steenselsche bende" was zoo'n bende in 't klein. Of ze bij de "Bokkenrijders" in de leer zijn geweest, weten we niet, maar wel, dat ze de schrik waren van de Acht Zaligheden. En hoewel de leden der bende bij het volk, zelfs bij de politie met name bekend waren, had niemand den durf hen te verraden of te arresteeren.

Ik wil er van mededeelen, wat mijn vader er mij van vertelde, die het weer bij overlevering van mijn grootvader ontving. Joost de Roy (uitgesproken als "rooi") was 'n gezeten ingezetene, woonde in de van ouds bekende herberg "de Ster", hield logement, was kerkmeester, voorzanger op het kerkkbor en tevens jager. Hij was het hoofd der bende en reed vaak te paard, welks hoefijzers hij verkeerd ondersloeg om zijn eventueele vervolgers het spoor bijster te maken. De overigen waren behoeftige wevers. De vrouwen dienden als spionnen en hielden dus haar medeleden op de hoogte van wat er om hen heen gebeurde en waarvan zij eenig voordeel konden plukken. Had 'n boer een vetten os verkocht b.v., dan kwam dat alras ter oore van de bende, die zich haastig gereed maakte eigenares van de geldsom te worden. Dit gebeurde o.a. te Knegsel bij een zekeren "Lat" ('n bijnaam). Hoe men dat aanlegde?

In 't holle van den donkeren nacht toog men op weg. Om niet herkend te worden, maakten ze hun gezichten zwart met roet en staken zich in een goor plunje. Waren ze zoo het huis genaderd, dan werd aan de deur geklopt en werd hun geen toegang verleend dan werd de deur eenvoudig met een zwaren boom geforceerd. De bewoners werden aan handen en voeten gebonden en hun den mond dichtgestopt met een zakdoek of tod, en hun werd gelast de plek aan te wijzen, waar de schat verborgen zat. Hadden ze zich daarvan meester gemaakt, dan werden handen en voeten ontbonden en de roovers verlieten de woning, zonder zich verder om de bewoners te bekommeren. Eén lid van de bende was slager van beroep, dat wil zeggen zogenaamd varkensslachter, die bij de boeren in den winter de varkens aan huis slachtte. Op zekeren keer had hij op Walik (= Waalwijk, gehucht van Riethoven) bij een landbouwer het varken geslacht, dat hij den daaraanvolgenden avond moest "afkappen" (zooals men dat noemde = klein maken) en in de "kuip" in zout leggen. Die kuip stond in den kelder. Op den avond, dat hij dat werk zou verrich-

ten, - hij koos daarvoor opzettelijk een donkeren avond uit - nam hij twee van zijn gezellen mee en wees hun buiten aan 't kelderluik de plaats, waar de tobbe met het vleesch kwam te staan; nadat het werk was verricht dronk hij gemoedelijk met het huisgezin aan den haard koffie, terwijl z'n makkers zich van de hammen en het spek door het kelderraam meester maakten en daarmee in de donkerte verdwenen. 's Anderendaags kwamen natuurlijk de bewoners tot de onaangename ontdekking dat de kuip ledig was en ze hadden er volstrekt geen erg in, dat de "bende" dien diefstal op haar geweten had. Op zekeren Kerstmorgen had de hoofdman, die - zooals gezegd - voorzanger en Kerkmeester was, zich ongetwijfeld verlaat bij den rooftocht, dien hij dien nacht met zijn gezellen had ondernomen, want de H. Mis was reeds begonnen, alvorens hij in de kerk kwam. En toen tijdens den Dienst Joost als kerkmeester met de schaal moest omgaan, zagen velen der geloovigen nog een gedeelte der zwarte plekken op zijn gelaat. De man had door zijn haast zijn gezicht slechts voor 'n gedeelte kunnen wasschen. 'n Oude vrouw te Veldhoven, - zekere Vrouw Moeskops - wonende in "De Keizer" aldaar had het volgende geval met Joost de Rooy. Ze had 'n kalf verkocht, dat afgeleverd moest worden te Eersel. Het geld had ze geborgen in een hengelkorf, dien ze aan de hand droeg. Vol schrik voor de bende keerde ze van Eersel huiswaarts, toen ze tusschen Steensel en Veldhoven, op den eenzamen weg (de Provinciale weg lag er nog niet; die is pas in 1854 aangelegd; van te voren heette deze baan: "de Brabantsche baan") een man ontmoette, die met haar opwandelde en in wien ze den rooverhoofdman herkende. Haar hart zonk "haast" in d'r "schoen", maar ze hield zich goed en sprak haar metgezel aldus aan: "De Rooy, wat ben ik toch blij, dat ik U ontmoet. Ik heb geld in mijn korf en ik ben bang, dat de Steenselsche bende me het zal ontrooven. Toe, breng me een eind door de bosschen!" En Joost ging mee en liet de vrouw ongemoeid. Hij leidde haar binnen in "De Keizer" en ontving 'n glas bier voor loon. Maar de vrouw zorgde wel, dat haar geld den eerstvolgenden nacht niet "thuis" was, want ze verwachtte wel een ongewenscht bezoek. Eindelijk "liep het toch vehementelijck de spuigaten uit". Er kwamen klachten zelfs tot in Den Bosch. En toen was 't rijk der bende uit. Joost was jager, - zooals gezegd is - en had dus één of meer jachthonden. Uit Den Bosch kreeg hij het verzoek zijn jachthond te verkoopen. Joost zag niet in, welke strik hem hier gespannen werd en toog naar de hoofdstad. Zoodra hij den voet over den drempel had gezet van den "justieelen officier" (want deze was de gefingeerde jager), werd hij gearresteerd. Men zegt wel eens: Dat mag "Joost" weten, maar hier wist Joost het niet: Joost werd aan een streng verhoor onderworpen en bekende alles, wat hem en zijn medebroeders op 't geweten lag. De "Bos-sche Courant" van den 30 Nov. 1804 no. 96 bevatte het volgende bericht. "In den morgenstond van 25 deser arriveerde te Eindhoven Pieter Bolsius schoutcivil te Eersel, bij zich hebbende twee karren met dieven van een complot van het Dorp Steensel, die zich sedert eenige jaren door geweldigen inbraak berucht hebben gemaakt."

II. DE VRIJWILLIGE RECHTSPRAAK IN DE DINGBANK ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEM

(vervolg)

447. 1-6-1617 blz. 187/1

Adam Janssen belooft, dat zijn kinderen na zijn dood alle roerende en onroerende goederen zullen krijgen, om daaruit hun vaders schuld te voldoen.

Schepenen: Van Hove - Adriaen Janssen

448. B. 29-3-1617 blz. 187/2 - 188/1

Rener Surmonts heeft overgedragen aan Willem Peeters en Willem Paulus Coolen, Heilige-Geestmeesters van de Sint-Lambrechtsparochie, ten behoeve van de armen van Blaarthem: een rente van 9 gld. per jaar, te betalen op Pasen, uit een akker, gelegen niet ver van het huis van Roedolff en Anthonis van Eijck, en genaamd "Die Strepen (belendende percelen: Roedolff van Eijck - vruchtgebruiker - en diens zoon Anthonis - eigenaar -; Willem Huybertss. en Rut Peeters; een akkerweg; een andere akkerweg). Surmonts en zijn rechtsopvolgers zullen de rente, met een opzegtijd van drie maanden, altijd op Pasen kunnen lossen door betaling van 150 gld. ineens en zo nodig van de dan achterstallige termijnen.

Schepenen: Jan Claessen - Jan Joosten
Afgelost: 22 januari 1626.

449. B. 24-5-1617 blz. 188/2

Heylken, weduwe van Hendrick Peeters, heeft aangeboden, bij ede opnieuw te verklaren, dat zij de vernadering van een tiende te Blaarthem, genaamd Melis Tiende en onlangs verkocht door haar neef Woutter van Hout, heeft verricht ten bate van haarzelf en op niemands verzoek. Zij heeft heden van haar naderschap afstand gedaan ten behoeve van Goyaert van Eijck, eerste koper van de tiende, en hem de tiende overgedragen.

Schepenen: Van Hove - Jan Joosten

450. 4-4-1617 blz. 189/1

Ján Jan Anssems belooft, om twee jaar na laatstleden Pasen aan Mariken dochter van Willem Sijmons de som van 50 gid. te betalen met een interest van 3 gld. per jaar.

Schepenen: Hoefte - Janss.
Afgelost: maart 1621

451. Ve. 9-4-1617 blz. 189/2

Hendrick Niclaessen als man van Alit, en Hendrick Willems als voogd van Catalijn Margriet nerts dochter, verklaren, dat aan hen tot hun voldoening is betaald een rente van 6 gid. per jaar die

Jan Hendricx Smeets te Veldhoven hun verschuldigd was, zijnde deel van een rente van 12 gld. 10 st., op 9 maart 1562 door Dielis Kelderman beloofd ten overstaan van de schepenen Everaert Michielss. en Dierick Janssoen.

Schepenen: Van Hove - Janssens

452. 31-3-1617 blz. 189/3

Dielis Anthonis heeft overgedragen aan Goert Jooris: een rente van 7 lopen 3 spint rogge per jaar met achterstallige termijnen, hem tegefallen bij de deling tussen de erfgenamen van zijn grootvader Lybert Goorts.

Schepenen: Van Hove - Janssens

453. Z. 15-11-1615 blz. 190/1 - 192/1

Peeter Ariens en zijn vrouw Dingen, wonende te Zeelst, beiden nog gezond naar lichaam en geest, hebben hun testament gemaakt. De keuze van de plaats waar zij begraven zullen worden, laten zij over aan de langst levende van hen beiden. Tevens laten zij elkaar - mocht de één eerder sterven dan de ander - al hun roerende en onroerende goederen na om in vrijheid te gebruiken en over te beschikken. Zij verklaren, aan hun zoon Tonis nog 24 gld. 14 st. aan geleend geld schuldig te zijn. Hun zonen Aerdt en Jan zullen bij vooruitbetaling ieder 10 gld. krijgen voor een bed. Aan Arien, het kind van hun zoon, vermaken zij wegens diensten tijdens hun ziekte en anderszins bewezen de som van 16 gld.. Willem alsmede ieder van hun dochters zullen na hun beider dood 6 gld. krijgen tot hun nagedachtenis,
Schepenen: Hove - Hoeve

454. 20-3-1617 blz. 192/2

Hendrick Janssen als voogd van het onmondig kind Anthonis Hendricx Willems heeft, na publieke verkoping, aan Willem Hendricx overgedragen al hetgeen aan het genoemde kind door zijn ouders en grootmoeder is nagelaten.

Schepenen: Van Hove - Tielemans

455. 20-3-1617 blz. 192/3 - 193/1

Jan Hanssen als voogd van de onmondige kinderen Jan en Lauwreys, zonen van Hendrick Willems, heeft aan Willem Hendricx, broer van de onmondigen, overgedragen de kindsdelen van zijn beide pupillen.

Schepenen: Van Hove - Tielemans

456. 20-3-1617 blz. 193/2

Willem Hendricx belooft aan Hendrick Jans als voogd en in naam van Anthonis Hendricx Willems 150 gld. te betalen als Anthonis meerderjarig zal zijn geworden. Tot die tijd moet van het bedrag de 16de penning als interest worden voldaan. Door deze transactie is tevens het bedrag van 105 gld. afgerekend, dat Anthonis in mei 1616 van

Willem had ontvangen. Anthonis en Willem hebben de slagen van de recente verkoping samen afgerekend; Anthonis heeft de rest ontvangen.

Schepenen: Jacop Tielemans - Dierick van Hoeve
Afgelost: 17 maart 1624

457. 20-3-1617 blz. 193/3

Willem Hendricx belooft aan Jan Hanssen als voogd en in naam van Jan Hendrick Willems, 260 gld. te betalen als Jan meerderjarig zal zijn geworden. Tot die tijd moet van het bedrag de 16de penning worden voldaan. De genoemde som heeft betrekking op "affgecocht ierst goet" (- erffgoet?); partijen zullen de slagen met elkaar afrekenen.

Schepenen: Jacob Tielemans Dierick van Hove
Afgelost: 30 januari 1626

458. 20-3-1617 blz. 193/4 - 194/1

Willem Hendricx belooft aan Jan Hanssen als voogd van Lauwreys Hendricx Willems 250 gld. te betalen als Lauwreys meerderjarig zal zijn geworden. Tot die tijd moet van het bedrag de 16de penning als interest worden voldaan. De genoemde som heeft betrekking op "gecocht erffgoet". Mocht Lauwreys bij zijn mondig worden ergens anders aanspraak op maken, dan zal Jan Hanssen door Willem schadeloos worden gehouden.

Schepenen: Jacop Tielemans - Dirick van Hove
Afgelost: 24 december 1623 en 25 maart 1624

459. Ve. 30-3-1617 blz. 194/2

Willem Hendricx heeft overgedragen aan Frans Frans Happen: een weitje te Veldhoven (belendende percelen: Jan Lauwreys; de koper; Faes Goerts; Dierick Hendricx).

Schepenen: Jacop Tielemans - Dierick van Hoeve

460. Ve. 30-3-1617 blz. 194/3 - 195/1

Frans Frans Happen belooft om, in verband met een koop van onroerend goed, drie jaar na laatstleden Lichtmis aan Willem Hendricx 100 gld. te betalen en tot dan de 16de penning als interest te voldoen.

Schepenen: Tielemans - Van Hove
Afgelost: 17 april 1623

III. DE NOTULEN DER VERGADERINGEN VAN SCHEPENEN, BURGEMEESTERS, ARMMEESTERS, KERKMEESTERS, ZETTERS EN NOTABELEN DER IN DE DINGBANK VAN ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEM VERENIGDE DORPEN.

Dit hoofdstuk zal in de volgende aflevering worden voortgezet.

IV. JAARKRONIEKEN UIT DE SCHEPENPROTOKOLLEN VAN OIRSCHOT-BEST

(door J. Santegoeds, Nuenen)

(vervolg)

Oirschot 143 c

1590

Den cours vande munten gelyck te vorens.

Den rogge het mud IX gld. ende daerontrent, de gerst VIII, den boeckweyt V gld. VIII st., de haver insgelyx.

De licenten hebben gegaen tot int eerst vande vasten ende doer dyen dat de Hollanders Bredae in hadden genomen opten III-den marty, syn de selve opgehouden, ende terstont al wederom gegaen.

Het is int eerst vande meert soo coudt geweest datter nyet vuyter eerden en mocht, want allen nachten vros gelyck de heelen wynter te vorens.

De contributie is allen maenden geweest aengaende den I-e febr aen captey-n Michielen vande Sterren op onsenoirt tot Cuyck liggende tien hondert XXXIIII gld. ende boven dyen syn wy metten volck van Eyndoven ende van Bergheijck soo geplaeht die Dachverlies den schoutet van Kemplant hier sondt in executie vande gelde vande grave van Mansvelt voerde extraordinarise maenden, die allen dage voer hen executie namen ses st. den persone boven hennen cost.

Opten VI-den febr. is den schoutet gevangen tot Best int executeren vande contributie ende geleydt tot Bergen op Soom, doer Wouter van Valckenboren metten synen.

Opten february Jan Stockelmans, Jan Joordens, ende Potken Pappen gevangen ende geleydt tot Sevenbergen, ende gekeert:opten 12 meert.

Opten 20 meert Henrick Verhoeven, Dielis van Gestel ende vele andere huyslieden met peerden binnen Straten ende Best gevangen van volck liggende tot Wageninge ende gevuert tot Tielt.

Opten 22 marty is Henrick Maeltaers gevangen opten steenwech Ten Bosch vande geusen ende geleydt tot Bredae.

Opten selven dach isser grote muterye geweest onder de gemeynte deen willende borgemeesteren hebben ende dandere blyvende byden schepenen ymmers de here heeft den schepenen den handt doen sluyten; ende daerna byden schepenen geconcenteert inde burgemeesteren by provisie op seeckere artikelen by de schepenen overgegeven, onder expresse protestatie van egeenssins in conseryna.. tot intrecken ende sonder protuditie vande ouden costumen etc., altyt ten wederoepen vande schepenen, ende gestelt Jan Jan Aert, Henrick Ghysseels Hoppebrouwer ende Lenaert Moyses

Opten 28 marty syn de pyonieren met Dachverlies ende seecker ruyter ende voetvolck hier tomen ende opten 28 vertrocken naer dieger voer Breda.

Opten 28 syn hier in executie gecomen wel XL soldaten vande captyen vander Sterren voer den achterstelle daeraen Oerschot alle maenden moet contribuieren 1034 gld.

Opten 22 maij is den leger vande graeve van Mansvelt voer Nimigen getrocken, comende van Bredae.

Den rogge heeft hier gegouwen in martio 17 st.. In aprili meer dan 20 st.. In maio 30 st. ende nyet hoger. In junio insgelyx maer int eynde begonnen te vallen. In julio wederom voer 18 st. het ander coren naer advenant.

Opten 16 may heeft joncker Henrick van Dachverlies tot Oerschot als schoutet den eedt gedaen, den anderen noch van Bergen opten Zoom nyet thys wesende.

In junio hebben de burgemeesteren requeste geputeert aenden schepen ommer verlaten te syn van henne officie, ende soo de magistraet dede vergaderen neffens hen vyff off ses vande geynaersmeester vanden heertgang vanden naegebueren geauthoriseert; heeft eenen genoempt Jan Ariens anders smeecken, nochtans van egeen oft luttel qualificatie geroepen voerde peye opten IIIen july datter de schepen geerne weder aen waeren, meynende aende regerende voerscreven, ende syn daerom de schepen gescheyden ende egeen resolutie gegeven, maer daertegens geprotesteert van tribatie ende belet inde polityrke saecken.

De licent schepen Ten Bosch syn wederom achtergebleven vanden 22 may ende en syn egeen gecomen.

Opten Vden juny hebben wij savegarde vande Staten gulden verworven van libllant, Zelant etc..

Dit jaer hevet seer dier geweest besondere int coren ende in Belt, want Oerschot allen dage wel heeft moeten opbrengen metten schaden ende vuyt ternigen hondert gulden, te weten aende capteyn vande Sterren ter maent 1034 gld., aende graeve van Mansvelt ter maent 124, noch voerde keucken vande anderen int leger ten ses weecken 21 gld., aende schoutet van Kemplant van tgene te vorens aende grave ten achter was eenen grote somme meer dan 1500 gid eens, boven noch andere rekeningen aende campagne van Meusen ende Vierslot binnen den Berge gelegen, hebbende extraordinaris eens 600 gid, aende capteyn Punder opt slot van Bergeyck 36 gid ter meent van brantgelt, aen seeckere ruyteren voer havergeit 300 gid, aende fortificatie van Eyndoveh 160 gld, aende here van Helmondt van oude assignaten 300 gid, aende here van Boextel 150 gid, aende Nedercant wel 1000 gid, aende rentmeester Bax vande bede, ende andere soo ordinaris als extraordinaris, dat wij dat drye maenden lanck met hondert gulden daeghs nyet en mogen doen, met het dagelyx vuyt teren ende executeren, soo vande capteyn vande Sterre, van Dachverlies, Vierslot, den heer van Helmondt, den heer van Boextel, Punder, ende andere die even haestich syn, summa, eenen hoijopper, prend qui veult, habe qui peelt.

Diabolica contributie ad huc non restat, si hij habent hic toebun, spere quod contribuentes in perpetuum.

Opten 4 jully 1590 is het volck van Vierslot ende den heer van Helmondt hier in executie geweest ende vele perden mede genomen.

Opten Vlden julij is het volck van Hollant voerde schans vander Heyten gecomen, ende het leger vande grave van Mansvelt wederom daerby gecomen ende het lant bedorven.

Zedert int ierst vande vasten tot halff julio en heevet noijt maer eens by een donderschoer geregent, soo vele dat de goten hebben gelopen maer al even droge gebleven datter egeen somergoet en is ge-

wassen ende de locht ende eerde is altyt vol roox geweest, recht oft eenen nevel hadde geweest, tot op Sinte Jacobs dach toe, doen hevet wat begost te regenen maer nijet vele, alsoo datter seer luttel corens is gewassen doer droochten ende egeen hoy ter want de gansse Kempen mosten hoy haelen opte Mase.

Een ton suet water heeft in Zelant gegouwen ontrent den gulden.

In tletste van auguste is den graeve van Mansvelt met meestendeel van alle de volcke ende besondere den vreemde, vande stad Niernegen nae Brussel, ende de prince van Parma nae Vranckryck.

In dleste van augusto is het volck vande Staten van Hollant ende graeff Mauris, met eenen groten hoop peerden ende voetvolckx getrocken nae dlant van Luyck, ende hebben ingenomen Tienen ende Stockum ende veel schats vuyten lande gehaelt, ende wederom getrocken nae hen quartier, soo tot Berge opten Soom, tot Heusden, Bredae als andersins.

Daernaey oock in augusto heeft de here van Helmont, Adolff van tien veendelen nederlansche knechten ten dienste zynder majesteyt opgericht daer aff synder Edele hebbende een veendelen, synen oversten lieutenant capiteyn Decker een veendelen, Joncker Jan de Corteback, Varick, joncker Aelbrecht van Dachverlies, wesende oock schout van Kempelant, joncker Jan de Borchgrave, Pauwels Wynants Punder, Mr. Jacop van Berchem, Michiel vanden Sterren, tsamen tien. veendelen.

Pauwels Wynants gestorven in septembris daernaey.

Ende ter wylen dat dese veendelens vergaderden ende de capiteyns hen compaignien nyet vol en hadden, heeft graeff Mauris int lest van septembris oock int ierst van october desen schansen innegenomen te vorens byden grave van Mansfelt innegenomen ende sommige gebout, te weeten Hemert, Elffhout, Creveceur, Heel, Ter Heyden.

Ende het volck daer inne gelegen hebbende is by een geslagen yegelyck nae syn veendelen vanden voerscreven tien veendelen ende syn de Kempen inne getrokken opte garde.

Opten VIe octobris '90 is Wouter van Elmpt wederom van Berge opten Zoom thys comen, Godt zy gelooft.

Het geit heeft zynen ouden cours gehouden midts oock dat het gouwen geit te Bruessel naeden selven cours werden geset.

Den rogge heeft in september gegouwen het lopen XVIII st., de gerst XIX ende XX st., de haver XI, maer alles isser qualyck te betomen geweest om de grote droochte.

(wordt vervolgd).

V. OORKONDEN (a, b, c, d en e)

Dit hoofdstuk zal in de volgende aflevering worden voortgezet.

VI. OUDE TOPONYMICA

Dit hoofdstuk zal in de volgende aflevering worden voortgezet.

VII. GENEALOGICA

1. VELDHOVENSE GESLACHTEN VAN DER HEIJDEN (VERHEIJDEN) van 1673 af
(Gegevens, verzameld uit de doopboeken respectievelijk geboorte-
registers van Veldhoven, chronologisch geordend per ouderpaar.)

JOANNES WILMS VAN DER HEIJDEN 2- 6-1673 Wilhelmina	X	JOANNA AERTS get. Maria Jans, Petrus Wilms
PETRUS VAN DER HEIJDEN 13- 9-1680 Guilielmus 25- 8-1683 Marcellus 27-10-1690 Petronilla	X	IDA PETRI VAN DEIJCK get. Joannes Wilms, E.v.d. Heijden Henricus Jans, M.van Deijck J.v.d. Heijden, Anna Hendrickx
HENRICUS VAN DER HEIJDEN 18- 4-1691 Joanna 11- 6-1695 Petrus 13- 5-1698 Anna 28- 2-1701 Anna 29- 9-1703 Petrus.	X	MARIA PEETERS get. W. Jans, Allegunda Peeters Abrah, Janssen, Alleg. Janssen W. Peters, M. driaens A. Janssen, Cath. Hendricks J.P. Wouters, Cath. Janssen
ANTON ULDRIK VAN DER HEIJDEN 26- 7-1699 Laurens	X	WILHELMA VAN DER HEIJDEN get. W.U.v.d. Heijden, J.v.d. Heijden
MARTINUS VAN DER HEIJDEN 29-10-1710 Job 25- 3-1713 Anton 9- 3-1716 Maria 25- 9-1718 Anna 6- 4-1721 Johanna	X	HELENA get. A. Jobse, M. Anthonissen Th.v.d. Heijde, J.Jans Jacobs " A. Peeters, Joh. Peeters E. Peeters, Joh. Anthonissen. " A. Peters, M.v.d. Heijden
GUILIELIWS GUILIELMI PEFRI VAN DER HEIJDEN 27-11-1711 Martinus 10- 9-1713 Ida	X	SOPHIA DIRCKS get. Th. Martens, Ida v.d. Heijden G.P.v.d. Heijden, A. Dircks
NICOLAAS JAN VAN DER HEIJDEN 14- 4-1714 Arnold	x	ANNA get. J.v.d. Heijden, P. Ariaens
JOANNES WIMS VAN DER HEIJDEN 24- 9-1716 Guilielmus 11- 6-1724 Axmoldus	X	ANNA HERMANS get. H. Peeters, A. Willems P. Jans, M. v.d. Heijden
WILHELMUS VAN DER HEIJDEN 2- 2-1718 Petronilla 7- 2-1720 Theodorus	X	LUCIA DIRCKS get. W. van Dijck, C. Jans " J. Dircks, M. Thonies

THEODORUS HENDRIKS VERBEIJDEN 3-11-1719 Hendrik 5- 3-1722 Jan 14- 4-1724 Hendrik 31- 3-1727 Johannes 11- 7-1730 Hendrik 8- 8-1734 Josef	X	CATHARINA ELSEN get. J. Eisen, A.H.v.d. Heijden P. Hendriks, M. Joosten " P. Verheijden, M.v.Elsen " J.v. Eisen, A.Wouters Goosens " H,v. Else, E. Schippers " W.v.d. Vorst, J.v.d. Vorst
PETRUS VAN DER HEIJDEN 20- 3-1724 Henricus 3- 1-1726 Anthonia 8-12-1727 Judocus 9-11-1729 Guilielmus 26- 2-1732 Maria 20- 2-1733 Jeannes 24-11-1734 Anthonia 21- 3-1737 Petrus 10-10-1739 Joanna 10- 1-1741 Maria 15- 4-1744 Joanna	X	JUDOCA HOLLEMANS get. A.v.d. Heijden, E. Lobri A.v.d. Heijden, P. Theunis J. Lobri, C. Peeters Theunis " P. Hollemans, J.Strijbosch " J.v.d. Heijden, G. Verhoeven " G. Verhoeven, J. Anthonis " P.v.d. Heijden, P, Wouters " P. Becks, H.Hollemans " J.J.Strijbosch, P.v. Eijck " J.v.d. Broeck, J. Hollemans " P. Holle, M. Strijbos
NICOLAAS VAN DER HEIJDEN 28- 8-1725 Christiaan 2- 2-1731 Maria 22- 1-1733 Johanna	x	HENDRIKA MUSSEN get. D.v.d. Meulen, J. Freijsen " J. Elias, M. Beeckmans " A.v.d. Heijden, A. Hendriks
JOANNES VAN DER HEIJDEN 1- 7-1728 Petrus	X	GIJSBERTA VAN DOREN get. A.v.d. Heijden, C.v. Doren
ADRIANUS VAN DER HEIJDEN 5- 7-1731 Joannes 10- 1-1734 Adrianus 17- 4-1736 Catharina 24- 5-1739 Petrus 27- 3-1743 Maria 6- 4-1748 Joannes	X	ANNA VAN ROIJ get. J. Wouters, Aldeg.van Roij " J. van Roij, M.v.d. Heijden " L.v.d. Heijden, C.v. Roij " A. Jan, F. Peeters " J. van Roij, M.v. Lierop " M. Driesen, A. van Roij
ANDREAS VAN DER HEIJDEN 9-10-1743 Maria 1-12-1745 Joanna Maria 7- 3-1748 Henricus 3- 2-1751 Octaviana 20- 3-1754 Jacoba 14- 2-1755 Adam 17- 8-1758 Jacoba 29- 2-1760 Antonia	X	JOANNA BIJNEN get. A.v.d. Heijden, Ch.v.d. Heijden " G. Tielemans, A.v.d. Heijden " B.v.d. Heijden, J. Lomans " L.v.d. Heijden, G. Tegenbos " H. Ketelaers, M. Tegenbos " J, Tegenbos, M.v.d. Heijden " P.v.d. Heijden, M. Tegenbosch " P.v.d. Heijden, M. Tielemans

(wordt vervolgd) -

2. ECHTPAREN VAN CROONENBURG van 1620 tot 1972, door A.B. van Cronenburg, Rotterdam

Zie hoofdstuk XI: Lezers leveren hun bijdrage, nr. 2, blz.53

3. AANVULLING GENEALOGIE TEURLINCX, door H. Teurlincx, Eindhoven

Zie Hoofdstuk XI: Lezers leveren hun bijdrage, nr. 3 en 4, blz.55 en 57

VIII. HUIZEN EN HUN BEWONERS TE OIRSCHOT
VAN DE ZEVENTIENDE TOT DE TWINTIGSTE EEUW

(vervolg)

33. "De Zon" , Nieuwstraat 14, sektie F 3965

De verpondingsregisters van de herdgang Kerkhof vermelden als eigenaars respectievelijk bewoners de volgende personen:

- A. MAYKEN PHILIPPEN VERWEGEN
"Huys en hof"
grootte: 11 roeden; aanslag: 1 g. 11 st. 4 p.
verpondingsboek nr. 1, fol. 75v
- B. GOORT WILLEMS HOFFNAGELS 1671
"Huys en hof"
grootte: 11 roeden; aanslag: 1 g. 11 st. 8 p.
verpondingsboek nr. 1, fol. 76
verpondingsboek nr. 2, fol. 68
- C. JAN HENDRIX VAN GESTEL
"Huys en hof"
grootte: 11 roeden; aanslag: 1 g. 11 st. 8 p.
verpondingsboek nr. 2, fol. 68
- D. MARIJ, WEDUWE VAN JAN HENDRIX VAN GESTEL 1734
"Huys en hof"
grootte: 11 roeden; aanslag: 1 g. 11 st. 8 p.
verpondingsboek nr. 2, fol. 68
- E. JOORDEN JANSSE VAN DE LAECK 1734
"Huys en hof"
grootte: 11 roeden; aanslag: 1 g. 11 st. 8 p.
verpondingsboek nr. 2, fol. 69
verpondingsboek nr. 3, fol. 91v
- F. HENDRIK HENDRIK EYMBERT VLEMMINCX (bij koop) 1768
"Huys en hof"
grootte: 11 roeden; aanslag: 1 g. 11 st. 8 p.
verpondingsboek nr. 3, fol. 91v
verpondingsboek nr. 4, fol. 65

- G. EYMBERT HENDRIX VLEMMINCX 1777
"Huys en hof"
grootte: 11 roeden; aanslag: 1 g. 11 st. 8
verpondingsboek nr. 4, fol. 65
- H. CORNELIS ROGIERS VAN HEERBEECK (bij koop) 1780
"Huys en hof"
grootte: 11 roeden; aanslag: 1 g. 11 st. 8
verpondingsboek nr. 4, fol. 65
verpondingsboek nr. 5, fol. 65
kohier der huizen 1791, nr. 100
- I. HENDRIEN VAN ERFFOORT, weduwe van C.R. van Heerbeek 1794
"Huys en hof"
grootte: 11 roeden; aanslag: 1 g. 11 st. 8 p.
verpondingsboek nr. 5, fol. 65
- J. MARTINUS, WILLEM, JAN, MARIA (getrouwd met Hendrik van Loon) en LUCIA (weduwe van Arnoldus van Eekerscot), KINDEREN VAN DENIS VAN ERFFOORT EN ERFGENAMEN VAN HENDRIEN VAN ERFFOORT 1796
"Huys en hof"
grootte: 11 roeden; aanslag: 1 g. 11 st. 8 p.
verpondingsboek nr. 5, fol. 65
- K. DIEELIS en JENNEKEN DIEELISSE VAN DEN HEUVEL (bij transport) 1796
"IlUys en hof" (mede bewoond door Hendrik van Heerbeek)
grootte: 11 roeden; aanslag: 1 g. 11 st. 8 p.
verpondingsboek nr. 5, fol. 65
kohier der huizen tussen 1791 en 1806, nr. 94
- L. JAN FRANCIS VAN DE SANDEN in naam van zijn vrouw (bij deling) 1800
"Huys en hof"
grootte: 11 roeden; aanslag: 1 g. 11 st. 8 p.
verpondingsboek nr. 5, fol. 65
verpondingsboek nr. 6, fol. 64
kohier der huizen 1806, nr. 97
kohier der huizen 1808, nr. 99
- De kadastrale leggers vermelden de volgende eigenaars:
- L. 1. JAN FRANCEN VAN DE SANDE, bouwman 1832
Artikel 590
"Huis en erf"
sektie F 572
grootte: 1 roede 53 ellen
"Tuin"
sektie F 573
grootte: 4 roeden, 16 ellen
- M. ADRIANA VAN OSTADEN. weduwe van Cornelis Cuppens door koop 1833

- Artikel 835
"Huis en erf"
sektie F 572
grootte: 1 roede, 53 ellen
"Tuin"
sektie F 573
grootte: 4 roeden, 16 ellen
- N. MARIA CUPPENS
Artikel 2562
"Huis en erf"
sektie F 572
grootte: 1 roede, 53 ellen
"Tuin"
sektie F 573
grootte: 4 roeden, 16 ellen
- O. DIRK JOHANNES VAN MOURIK, stalhouder - voor 5/10
LOUISA, ADRIANA, JAN, ANNA en JACOBA VAN MOURIK, elk
voor 1/10
Artikel 3213
"Huis en erf"
sektie F 572
grootte: 1 roede, 53 ellen
"Tuin"
sektie F 573
grootte: 4 roeden, 16 ellen
- P. ALBERTUS VAN DEN BERK, onderwijzer te Liempde 1899
Artikel 3909
"Huis en erf"
sektie F 572
grootte: 1 A 53 CA
"Tuin"
sektie F 573
grootte: 4 A 16 CA
1900: vereniging en verbouw
daarna:
"Huis en erf"
sektie F 3173
grootte: 68 CA
"Huis"
sektie F 3174
grootte: 44 CA
"Huis en tuin"
sektie F 3175
grootte: 4 A 57 CA
- Q. JOHANNES VOGELS, klompenmaker 1910
Artikel 4371
"Huis en erf"
sektie F 3173
grootte: 68 CA

- "Huis"
sektie F 3174
grootte: 44 CA
"Huis en tuin"
sektie F 3175
grootte: 4 A 57 CA
- R. JOHANNA VAN DE SCHOOT, weduwe van Johannes Vogels, en
HENRICUS CORNELIS VOGELS (klompenmaker), HENRICA MARIA
VOGELS (religieuze) en CORNELIA VOGELS, gehuwd met An-
tonius van Leest, stoffeerder te Tilburg
Artikel 4371
"Huis en erf"
sektie F 3173
grootte: 68 CA
"Huis"
sektie F 3174
grootte: 44 CA
"Huis en tuin"
sektie F 3175
grootte: 4 A 57 CA
- S. HENRICA VOGELS
Artikel 5379
1930 vereniging sekties 3173-3174-3175 tot F 3965
"3 huizen, schuur en erf"
grootte: 5 A 69 CA
- T. PETRUS GERARDUS ADRIANUS VAN LEUVEN, koopman 1969
Artikel 7800
"3 huizen, tuin en schuur"
sektie F 3965
grootte: 5 A 69 CA
Nieuwstraat 12-14-16
- U. CATHARINA RAAIJMAKERS, weduwe van Joannes van Kroonen-
burg 1969
Artikel 8218
"2 huizen, tuin en schuur"
sektie F 3965
grootte: 5 A 69 CA
- IX. BEERSE BORGBRIEVEN

(door Jos van Gils, Raadhuisstraat 229, Best)

(vervolg)

Bekijken we de borgbrieven die vanaf ongeveer 1680 zijn uitgegeven,
dan kunnen wij daaruit een paar bijzonderheden aflezen.

- Er verlaten nagenoeg evenveel vrouwen als mannen het goede Beers, en wel: 227 vrouwen en 229 mannen. We moeten er echter wel aan denken dat de borgbrief niet altijd voor één persoon geldt; soms ook voor een echtpaar of een heel gezin, vaak ook voor de helft van de toekomstige kinderen!
Dat is het geval wanneer alleen één van de echtgenoten van Beers afkomstig is.

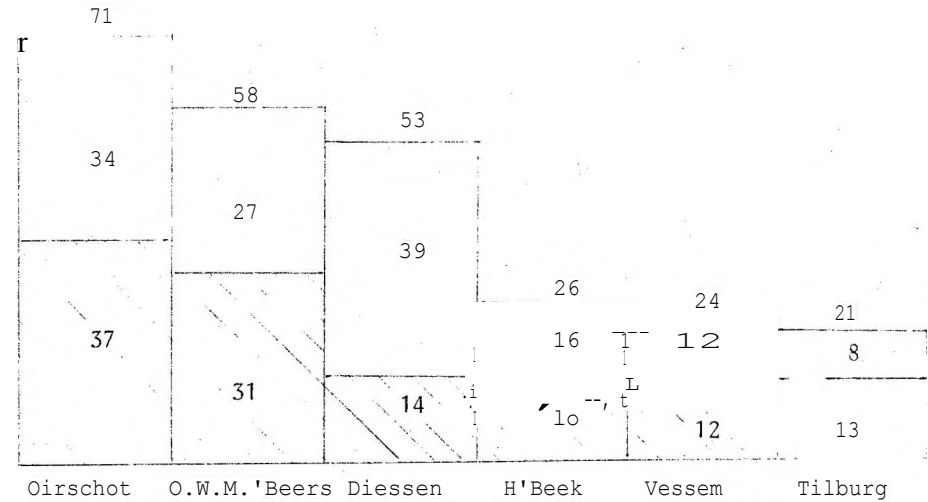
Bij het doorlezen van de namenlijst vallen vanzelfsprekend namen op van families die niet meer in de Beerzen wonen, omdat die weggetrokken zijn naar elders of uitgestorven zijn. Echter ook namen van echte niet-Beerzenaren, zoals Hordijek, van Nimwegen en Sieverts. Deze personen krijgen toch een borgbrief omdat zij of hun ouders reeds geruime tijd in de Beerzen woonachtig zijn. Zo krijgt Juffrouw Jozina Hordijck, huisvrouw van de Heer Brunis Johan van Heuven, sekretaris van Mierlo, op 11 februari 1780 een borgbrief als: "geboren van Rotterdam doch verscheijde jaaren met vader te Middelbeers gewoond". Op 31 oktober 1795 krijgen de kinderen van Frederik Sieverts een borgbrief; ze zijn "geboren van Lommel, doch laatste jaar en ses weken tot Middelbeers met moeder gewoond". (10)

- Maken we een overzicht van het aantal uitgegeven borgbrieven, dan zien we dat van ongeveer 1680 tot 1740 elke tien jaren ongeveer tien borgbrieven worden gegeven. Van 1740 tot 1770 een plotselinge stijging tot ongeveer 40 brieven per tien jaren.
Van 1770 tot 1780 worden 71 brieven afgegeven, van 1780 tot 1800: 95, van 1800 tot 1810: 77.
Helaas zijn de akten van 1785 tot 1795 niet aanwezig. Waarschijnlijk door brand of oorlogsgeweld is een deel verloren gegaan. In feite beslaan de akten van 1780 tot 1800 dus toch tien jaar.

- Waar zwerven de Beerzenaren naar uit?
De burens van de beide parochies zijn vanzelfsprekend de grootste trekpleisters.

Voor Oostelbeers: Oirschot, Vessem en Wintelre.
Voor Middelbeers: Diessen, Hilvarenbeek, Netersel en Casteren.
Naar Oirschot: 37 vanuit Oostelbeers, 34 vanuit Middelbeers;
naar Diessen: 14 vanuit Oostelbeers, 39 vanuit Middelbeers;
naar Tilburg: 13 vanuit Oostelbeers, 8 vanuit Middelbeers;
naar Vessem: 12 vanuit Oostelbeers, 12 vanuit Middelbeers;
naar H'beek: 10 vanuit Oostelbeers, 16 vanuit Middelbeers.;
naar Wintelre: 10 vanuit Oostelbeers, 3 vanuit Middelbeers;
naar Netersel: 0 vanuit Oostelbeers, 10 vanuit Middelbeers;
naar Casteren: 0 vanuit Oostelbeers 7 vanuit Middelbeers;
naar L.Mierde: 1 vanuit Oostelbeers: 12 vanuit Middelbeers;

In de hierna volgende grafiek geeft het gearceerde gedeelte aan het aantal borgbrieven naar de onder de kolom vermelde plaats vanuit Oostelbeers; het witte gedeelte de borgbrieven vanuit Middelbeers.

In de lijst die hierna volgt hebben we de borgbrieven in 5 kolommen ondergebracht:
kolom 1: naam van de persoon aan wie de borgbrief is verleend
kolom 2: geboorteplaats
kolom 3: plaats waarnaar de persoon vertrekt
kolom 4: inventarisnummervanhet Rechterlijk Archief en folionummer
kolom 5: datum waarop de borgbrief is verleend.

In de borgbrieven staat dikwijls vermeld of de persoon gehuwd is of gaat trouwen, en met wie. Soms nog andere bijzonderheden. De samensteller kan belangstellenden deze gegevens verstrekken, hoewel het opzoeken van de akte zelf interessanter is.

Noten:

(10) Oostelbeers, R 41, fs. 168 en 139v.

Aa, Maria Jan van de	Oostelbeers	Helvoirt	R41,	238v	11-4-1783
Aards, Antonetta Pater	Oostelbeers	Vessem	R42,	130v	17-10-1797
Aards, Jennemie Geers	Oostelbeers	Hilvarenbeek	R41,	215v	19-3-1782
Aards, Nicolaas	Oostelbeers	Middelbeers	R43,	101v	16-6-1812
Aerts, Peter	Middelbeers	Lage Mierde	R40,	51	13-10-1767
Adriaans, Adriaantje	Westelbeers	Diessen	R43,	15v	28-1-1801
Adriaans, Adriaan Jan	Middelbeers	Diessen	R44,	10	24-4-1805
Adriaans, Albert	Westelbeers	Oostelbeers	R41,	261v	25-11-1783
Adriaens, Albert Jan	Westelbeers	Baschot	R38,	119v	21-12-1743
Adriaans, Anna Maria	Westelbeers	Oirschot	R43,	186v	28-1-1804
Adriaans, Hendrik	Westelbeers	Oostelbeers	R41,	261	25-11-1783
Adriaens, Jenneken	Oostelbeers	Vessem	R39,	2	29-12-1736
Adriaens, Jenneken	Westelbeers	Lage Mierde	R38,	236v	19-9-1749
Adriaans, Jan Lijbregt	Westelbeers	Diessen	R38,	43v	7-11-1739
Adriaans, Martinus Peter	Westelbeers	Oostelbeers	R43,	59	13-2-1802
Adriaans, Mechelien	Vessem	Diessen	R44,	31v	28-12-1805
Adriaensen, Petronella	Oostelbeers	Hilvarenbeek	R34,	52v	19-1-1699
Adriaens, Peternel Jan	Westelbeers	Hulsel	R38,	120	18-1-1744
Adriaens, Wilbort	Westelbeers	Diessen	R34,	132	17-1-1709
Adriaens, Willemijn Adriaen	Westelbeers	Oirschot	R38,	221	22-2-1749
Ansems, Hendrik Wouter	Westelbeers	Oostelbeers	R41,	212v	12-1-1782
Ansems, Maria Wouter	Westelbeers	Diessen	R41,	165v	13-12-1779
Ansems, Martinus Wouter	Westelbeers	Vessem	R41,	190	15-11-1780
Anthonis, Peter	Oostelbeers	Boxtel	R34,	56	9-4-1699
Antwerpen, Jennemaria Jan	Oostelbeers	Westelbeers	R41,	135v	29-1-1779
Antwerpen, Johanna van	Westelbeers	Oirschot	R81,		26-8-1808
Antwerpen, Jan Jansse van	Westelbeers	Oostelbeers	R41,	102v	21-2-1778
Antwerpen,, Laurens van	Oostelbeers	Middelbeers	R41,	103v	21-2-1778
Backer, Agatha	Oostelbeers	Den Haag	R39,	260v	6-4-1764
Backers, Gobjert	Oostelbeers	Vught	R39,	201v	8-6-1761
Backer, Laurens	Middelbeers	Den Haag	R41,	69v	30-10-1776
Bastiaens, Dionijs	Middelbeers	Moergestel	R34,	126	1-3-1708

Bastiaens, Jenneken	Oostelbeers	Hilvarenbeek	R35,		30-3-1718
Beek, Hendrikus van	Oostelbeers	Geldrop	R43,	206v	8-5-1804
Beek, Hendrina van	Oostelbeers	Hilvarenbeek	R43,	188v	19-3-1804
Beek, Johannes Gerrit van	Oostelbeers	Hilvarenbeek	R43,	188v	19-3-1804
Beek, Maria Catharina van	Oostelbeers	Hilvarenbeek	R43,	188v	19-3-1804
Berendonck, Daendel van de	Oostelbeers	onbekend	R35,	ongef	28-10-1716
Beer, Lucas de	Middelbeers	Dongen	R42,	61v	18-3-1796
Beer, Maria Anna Cornelis de	Oostelbeers	Dongen	R44,	4v	9-3-1805
Bierings, Cornelis Hendrik	Middelbeers	Oostelbeers	R41,	23.	9-3-1775
Biggelaar, Adriaantje van de	Westelbeers	Diessen	R42,	147v	31-1-1798
Biggelaar, Peeter van de	Oostelbeers	Vessem	R43,	14	20-12-1800
Boogerd, Adriaantje Lamberts van de	Westelbeers	Hilvarenbeek	R41,	184	6-7-1780
Boogers, Adriaan Corstiaan	Oostelbeers	Oirschot	R39,	72v	30-11-1754
Bogers, Cornelis	Oostelbeers	Oirschot	R40,	19	21-1-1766
Bogerts, Willem Peter	Middelbeers	Netersel	R38,	239v	12-11-1749
Bommel, Adriaan van	Westelbeers	Oirschot	R42,	160c	12-12-1798
Bommel, Adriaan Adriaans van	Middelbeers	Boxtel	R38,	160v	15-3-1746
Bommel, Jan van	Oostelbeers	Middelbeers	R42,	163v	26-3-1799
Bommel, Nicolaes Adriaan van	Middelbeers	Tilburg	R39,	80	7-5-1755
Bommel,-Peter Adriaan van	Oostelbeers	Westelbeers	R39,	259v	8-3-1764
Bommel, Willem Adriaen van	Middelbeers	Oirschot	R39,	225	21-3-1762
Bor, Petrus Andriessen van de	Oostelbeers	onbekend	R35	ongef	21-2-1714
Born, Nicij Jans van den	Oostelbeers	Boxtel	R37,	158v	2-5-1735
Bosch, Cornelis van den	Westelbeers	Oisterwijk	R41,	48	6-4-1776
Bosch, Jacoba Hendrik van den	Middelbeers	Oirschot	R39,	256v	10-12-1763
Bosch, Peter vanden	Westelbeers	Oirschot	R41,	209v	• 21-11-1781
Bullens, Anna Jan	Oostelbeers	Contich	R39,	146v	7-10-1758
Bullens, Jan Jansse	Oostelbeers	Vessem	R39,	183	24-9-1760
Bullens, Maria Paulus	Middelbeers	Diessen	R37,	174	7-8-1736
Bul lens, Maria Paulus	Middelbeers	Tilburg	R42,	67v	6-4-1796
Bullens, Peeter	Middelbeers	Oirschot	R41,	216	19-4-1782

(wordt vervolgd)

X. LIJST VAN KEMPISCHE PLAATSEN

Dit hoofdstuk zal in de volgende aflevering worden voortgezet.

X1, LEZERS LEVEREN HUN BIJDRAGE

1. De parochie van de H. Caecilia te Veldhoven onder het pastoraat van Gerardus Verhoeven, 1826 - 1875
(door Th. A. Kuypers)

D. • De pastoor en mens Gerardus Verhoeven
(vervolg)

Een ander probleem waar pastoor Verhoeven om zo te zeggen dagelijks mee gekonfronteerd werd, was de armoede in zijn parochie. In "Veldhoven - burgerlijk" is over de materiële welvaart in Veldhoven reeds in het algemeen gesproken. Het gaat nu om de vraag, hoe pastoor Verhoeven persoonlijk in dit opzicht handelde. Misschien was er niemand die er zoveel mee te maken kreeg.

Van huis uit en door de functie, die hij bekleedde, behoorde pastoor Verhoeven tot de bezittende klasse. Hij had ruimschoots de beschikking over personeel, hij woonde in een herenhuis met grote tuin, heel zijn stijl van leven was die van iemand uit de goeode stand. Hij liet een groot portret van zichzelf schilderen, hij kon het zich veroorloven in 1848 vier weken naar Aken te gaan om voor het herstel van zijn gezondheid van de baden gebruik te maken. Bovendien betaalde hij alle kosten van zijn begeleider en logeerde in een van de beste hotels van de stad (zie: Brief van 7 mei 1849 aan Mgr. J. Zwijsen, Archief Bisdom). In deze brief stelde hij Mbnseigneur voor om dat jaar samen naar de baden in Aken te gaan. "Ik zoude UDH deze reis ten sterksten aanraden, te meer daar ik wel kan begrijpen, dat het sterfgeval van onzen Koning (= Willem II), en de omstandigheden, die zulks op de pastorij ten gevolge heeft gehad (de koninklijke familie was op de pastorie te Tilburg gelogeed), welligt eenen nadeeligen invloed op UDH gezondheid, die ons allen zoo dierbaar is, zal gemaakt hebben." Of deze reis doorgegaan is, is me niet bekend. In 1852 vroeg hij om een "celebret" (= getuigenis van de bisschop om elders de H. Mis te mogen lezen) voor het geval een voorgenomen reisje naar België langer dan een week zou duren (brief van 7 oktober 1852, Archief Bisdom). Zijn persoonlijke hobby, het verzamelen van relikwieën, was een dure liefhebberij.

De pastoor had een "stand" op te houden. In de verwachting van zijn parochianen mocht "hun" pastoor geen gebrek lijden. Dat hij het beter had dan de doornee-huisvader werd hem niet misgund. Het mocht dan al niet beantwoorden aan het ideaal van de evangelische armoede, men beantwoordde daarmee wel aan de rol, die van de pastoor verwacht werd. Alleen één ding keurde het volk sterk af: het gehecht zijn aan geld,

het op de centen zitten en gierigheid.

Pastoor Verhoeven was zeker niet aan het geld gehecht. We hebben reeds gezien, dat hij bedelaars en armen uit eigen zak bedeelde en een zeer grote milddadigheid voor zijn kerk aan den dag legde. Graag liet hij ook anderen delen in datgene wat hijzelf bezat. Hij moet een goed gastheer geweest zijn, anders zouden zijn kennissen niet soms wekenlang op de pastorie gebleven zijn. Van 1836 tot aanzijn dood in 1856 was de Eerw. Heer J. Sopers bij hem in de kost. In 1854 biedt hij op verzoek van de bisschop direkt voor enige weken zijn huis aan om onderdak te verschaffen aan een priester, die op de Achelse Kluis verbleef en daar ziek geworden was (brief 10 februari in Archief Bisdom). Bedoelde priester schijnt nogal wat eisen gesteld te hebben en lastig te zijn geweest. Op 24 september was het geduld van pastoor Verhoeven ten einde en, vroeg hij aan de bisschop ervoor te willen zorgen, dat deze priester uit Veldhoven zou kunnen vertrekken (brief in Archief Bisdom). Op 14 juli 1855 vroeg hij aan Mgr. J. Zwijsen het goed te keuren, dat frater Caelestinus van de Ruwenberg, met wie en met wiens familie pastoor Verhoeven pastoraal nogal betrokken was, enkele dagen met een andere broeder vakantie zouden mogen nemen op de pastorie. In hetzelfde jaar vroeg pastoor Verhoeven vijftig gulden verhoging van het kostgeld voor de kapelaan. Voor 150 gulden kon hij hem in deze dure tijden niet in de kost hebben. Zijn familie bevond zich in behoeftige omstandigheden. Hij wilde echter niet dat zijn familie van zijn inkomen als pastoor zou profiteren, maar hij vond het redelijk, dat een pastoor met het inkomen uit zijn functie moest kunnen rondkomen en dat het hem vrij moest staan met eigen:eld zijn familie te helpen. Bij het kostgeld van de kapelaan moest hij bijleggen uit eigen zak (brief van 13 augustus en 2 brieven van 17 december 1855 in Archief Bisdom). Het verzoek werd geweigerd. Pas in 1866 ontving hij goedkeuring het kostgeld met vijftig gulden te verhogen (zie: Rekening van het jaar 1866).

Niet aan geld gehecht zijn is niet hetzelfde als de waarde van het geld niet beseffen. Een van zijn kapelaans was nogal gemakkelijk met geld Omggesprongen en had, nogal wat schulden gemaakt. Pastoor Verhoeven was terstond bereid deze schulden te betalen op voorwaarde, dat de kapelaan voortaan zijn geld door de pastoor liet beheren, regelmatig zijn schuld afloste en op die manier wel gedwongen werd op een verantwoorde wijze zijn geld te besteden. De kapelaan ging daarmee akkoord en pastoor Verhoeven had goede hoop, dat zijn kapelaan in de toekomst zou veranderen.

Zelf hield pastoor Verhoeven nauwkeurig boek en lette scherp op alle uitgaven. Dankbaar noteerde hij in de Rekening van het jaar 1834, dat zijn neef Willem Verhoeven gratis op zolder een bedstede met deuren en twee kasten gemaakt had en dat daarom heel het karwei maar f 19,80 aan planken gekost had. Tot op een halve cent klopten zijn jaarrekeningen. In 1855 schreef Mgr. J. Zwijsen uniforme formulieren van Rekening en Verantwoording aan alle kerkbesturen voor. Tot aan datajaar hield pastoor Verhoeven, waarschijnlijk uit een zeker wantrouwen tegenover de regering, er een soort dubbele boekhouding op na. Hij noteerde afzonderlijk de inkomsten en uitgaven van het "in-

wendige" en het "uitwendige" van het kerkbestuur. Om niet in de war te komen - vooral bedoeld voor zijn opvolgers - wees hij in "Groot Rekenboek" er telkens op, hoe zijn boekhouding in elkaar zat. Hij heeft er zich wel een hoop moeite mee op de hals gehaald. In 1873 werden vast aan de kerk W.C.'s gebouwd. Daar hij ziek was, gingen de metselaars naar eigen inzicht te werk en het resultaat was zodanig dat het geen "stichtelijk" gezicht was. In een nota bij deze uitgave in de Rekening van het jaar 1873 excuseerde pastoor Verhoeven zich, dat hij vanwege ziekte geen toezicht had kunnen houden, maar hij had ook niet meer de kracht (en misschien vond hij het ook jammer van het geld dat eraan besteed was) om het werk te laten veranderen en hij liet alles zoals het was. Een van de eerste daden van pastoor Vingerhoets in 1875 was het afbreken van het hele zaakje (Rekening van het jaar 1873 met nota van pastoor Vingerhoets). Persoonlijk niet op geld uit, heeft pastoor Verhoeven wel veel werk gedaan om geld binnen te krijgen voor zijn kerk en dat hij daarvoor desnoods tot geestelijke dwangmaatregelen wilde overgaan, is reeds vermeld. Tot zijn verontschuldiging kunnen we zeggen, dat bittere noodzaak hem dwong. De inkomsten van de kerk vormden zo'n wankel basis, dat daarmee niet te werken viel. Als hij op geld uit was, dan was het steeds geld voor de kerk en de parochie, niet voor zichzelf. Het valt echter te betwijfelen of zijn parochianen, die, zoals overal, gemakkelijk kerk en pastoor met elkaar vereenzelvigden, dit onderscheid steeds juist aangevoeld zullen hebben. Ook dient tot zijn eer gezegd te worden, dat hij geen geld vroeg, waar redelijkerwijze geen geld gevraagd kon worden. Hij schaamde zich geld aan te nemen van sommige goedgezinde minvermogenden. Steeds prees hij de mensen, die van hun armoede nog iets wilden afstaan of, wanneer het hun wat beter ging, ook de kerk daarin lieten delen. Hij stelde deze mensen tot voorbeeld van diegenen, die het goed konden doen, maar het niet wilden. Zelf vrijgevig en bereid om te helpen was hem de inhiligheid van sommige van zijn parochianen een voortdurende ergernis. Heel juist zag pastoor Verhoeven in, dat structurele en blijvende armoede alleen maar op te lossen is door andere structuren te scheppen. Daarom maakte hij het gemeentebestuur er een verwijt van, dat het uit zuinigheid probeerde met lapmiddelen te helpen, terwijl het in staat was veel betere en effectievere hulp te bieden. In "Statistiek" (pag. 39-41) schrijft hij hierover naar aanleiding van de ontvangen kerkegelden over de jaren 1837 - 1846 onder punt 5 en 6 het volgende: "5) Ten gevolgen van deze toeneming der armoede, en tevens van den, alhoewel langzamen aangroei der zielen in onze gemeente, is men hier op de uithoeken in de heide en afgelegene plaatsen, onder goedkeuring nogtans en zelfs met behulp van het gemeentebestuur, tot het bouwen van hutten overgegaan; eene zaak, welke altijd volgens mijn inzien niet weinig heeft toegebracht en bij verloop van tijd nog meer zal toebrengen tot stoffelijken en zedelijke agteruitgang van onze gemeente en waartegen ik destijds meermalen heb geprotesteerd; doch mijn stem was eene stem roepende in de woestijne. Intusschen zal het vervolg van tijd leeren, wat al nadeelige gevolgen deze verkeerde bezuiniging zoo in het materiele als morele zal na zich sleepen. Immers werd hierdoor

de gemakkelijheid en zucht tot trouwen onder de geringere classe niet weinig bevordert; die alsdan, wel is waar eene woning hebben, maar ook weldra overvloed van kinderen en armoede verkrijgen. Daarenboven, en hetgene nog het ergste is, ver van de kerk afgelegen en verwijderd uit de gemeenschap van andere fatsoenlijke gemeentenaren, volgt hier uit, dat bij zoodanige, voor welke andersints de beoefening van onzen heiligen Godsdienst tot troost in hunnen behoeftigen staat en tot teugel tegen zedeloosheid behoort te verstrekken, het minsten word gekend en behartigt. Deze inderdaad beklagelijke menschen, die nogtans eene onsterflijke ziel, door Jesus' bloed vrijgekocht, met zich dragen, warden alzo, eveneens als de melaatschen uit het oud verbond, onmedogend buiten de gemeenschap van de fatsoenlijke maatschappij gesloten, en waaruit niet zelden volgt, dat zij elias melaats worden na de ziel, en wel zoó ellendig, dat er niets bekwaam is hen van hunne geestelijke melaatsheid te zuiveren, want eenmaal den Godsdienst en schaamte verloren hebbende, wat is dan bekwaam om zoodanige te redden; een kwaad, hetgene op de geheele gemeente eenen nadeeligen invloed kan hebben, en doorgaans van de eene generatie overgaat tot de andere. Wensche-lijk was het dus 6) en waarop ik meermalen heb aangedrongen, dat voor die behoeftige Glas voor welkers inwoning immers het gemeentebestuur behoort te zorgen in den kring der gemeente of onder het oog van fatsoenlijke menschen huisjens wierden gebouwd, dan zoude velen van deze, welkers godsdienst door het verwijderd wonen van de kerk zeer is verzwakt, door het beoefenen van onzen heiligen Godsdienst, en de zamenleving met andere fatsoenlijke gemeentenaren, niet zoo zeer in gevaar zijn tot die zedeloosheid te vervallen, zoo als men hier en daar al heeft ondervonden. En zulks konde zeer goed gevonden worden, dewijl het armbestuur gronden genoeg heeft in de nabijheid van het dorp om eenige huisjens op te bouwen, waardoor het Armbestuur niet alleen den stoffelijken en zedelijken toestand van die ellendige zoude verzachten en verbeteren, maar tevens ook de arme(n)-fondsen volgens de intentie van deszelfs fundateurs besteden: dewijl deze immers niet minder de zaligheid der zielen, als de lichamelijke behoeftens der arme en noodwendige hebben beoogd. En hetgene wel van alle die fundateurs is te vooronderstellen, doch vooral van den Eerwaarde Heer Karel Bertran(d)t die van 1699 tot 1718 deze gemeente als pastoor heeft bestierd en door wie de grootste giften, te weten 6000 Guldens, zijn gedaan; eene gift van belang, vooral in dien tijd, dat het geld meerder waarde had als tegenwoordig. Ik heb dit bovengemelde zoo omslachtig willen melden, ten einde, hetgene ik in mijn leven niet heb kunnen verkrijgen, hierop de aandacht van mijne opvolgers te doen vestigen." We kunnen weliswaar verschillen met pastoor Verhoeven over formulering en motivering, maar in wezen ging hij uit van het gezonde beginsel, dat een mens dan pas echt geholpen is, wanneer hem de mogelijkheden geboden worden zich ruimer en vrijer te ontplooiën. Pastoor Verhoeven er zonder meer van beschuldigen, dat hij op geld uit.

was, is hem zeker onrecht aandoen.

(wordt vervolgd)

- .2. ECHTPAREN VAN CROONENBURG (Kroonenburg, Cronenburg, Croonenborgh) van 1620 tot 1972, genummerd in alfabetische orde der voornamen met ouders en kinderen VAN CROONENBURG.
(door A.B. van Cronenburg, Drievriendenstraat 31 B, Rotterdam-3)
(vervolg)
99. CORNELIS JOHANNIS HENRICUS VAN KRONENBURG 30-1-1924 Best
10-6-1958 te Esch
met
Wilhelmina Adriana van de Pas 24-5-1925 Esch
V. Henricus Johannis van Kronenburg
M. Anna Magdalena Josephina van Acht
kinderen:
Magdalena Maria Wilhelmina Gerardina, 31-12-1959, Best
Gerardina Wilhelmina Maria Anna, 19-8-1961, Best
Henricus Cornelis Pieter Marthe, 24-5-1964, Best
100. CORNELIS JOHANNIS MARIA CROONENBURG 19-5-1881 Goirle
+ 25-10-1949 Tilburg
met Adriana van Nunen
101. DAENDEL AERT VAN CROONENBORGH Oirschot
1. 8-10-1651
met
Jenneken Jan Leendert Schilders
2. 27-5-1659
met
Catharina Jan van Eempt
V. Aert Gijsbert van Croonenborgh
kinderen: (Best)
Joannes, 20-7-1652
Anna, 24-12-1656
102. DANIEL GIJSBERT VAN CROONENBURGH 23-12-1669
5-2-1690
met
Maria Peter Bierkens
V. Gijsbertus van Croonenborch
M. Elisabeth van Baer
103. DENIS JOSEPH VAN CROONENBORGH 8-3-1734 Best
19-6-1768 te Oirschot
met
Adriaantje Johannis Timmermans
kinderen:
Josephus, 6-12-1769
Johanna, 8-5-1771

- Adrianus, 3-8-1773
Henricus, 3-1-1777
Joannes, 2-4-1780
104. DENIS JOSEPH VAN CROONENBORGH 14-12-1758 Best
28-1-1792
met
Elisabeth Aelbert van Collenburg
V. Josephus Joannis van Kronenburg
M. Theodora van den Hurck
Kinderen (Best):
Josephus, 2-11-1793
Anna Maria, 15-3-1795
Theodora, 2-12-1797
Albertus, 23-10-1800
Joannes, 4-3-1805
105. DENIS WILLEM VAN CROONENBURGH + 23-4-1778 Oirschot
26-11-1759 te Best
met
Johanna Laurens Schepers + 10-7-1779 Oirschot
kind: (Best)
Leonard, 8-12-1772
106. DIEELIS VAN CROONENBURG 21-6-1793 Best
12-2-1831 te Best
met
Hendrina van Dijk 21-3-1803 Best
V. Arnoldus van Kronenburg
M. Joanna Maria van Vugt
107. DIEELIS CROONENBURG + 29-11-1826 Nunen
met
Aldegonda Salomons
kinderen: (Nunen)
Johanna Cornelia, 19-12-1808
Hendrika, 3-7-1812
Johannes Hubertus, 8-1-1817
108. DIENI HENDRINA VAN CROONENBORGH
21-1-1798 te Best
met
Johannes Joannis Mercx
kinderen:
Adriana, 12-10-1800
Anna Maria, 20-4-1804
109. DIGNA CROONENBURG
16-5-1720 te Eindhoven
met
Gillis Baertmans

110. DIONYSIUS PAULI VAN CROONENBURG
met
Arnolda van Liempt
kinderen:
Gerardus, 18-5-1724
Maria, 20-8-1726
111. DIONISFUS PAULI HENRICI VAN CROONENBORCH
27-1-1697
met
Maria Johanna Petri Schepens
kinderen: (Best)
Henricus, 24-3-1697
Anna Maria, 17-1-1699
Josephus, 30-3-1702
Henricus, 30-5-1712
112. DIONYSIUS VAN CRONENBURGH (zie nr. 105)
25-11-1759
met
Joanna Schepens
113. DIRCK PETER VAN CRONENBURGH
27-1-1760
met
Anna Maria Wouters de Coningh
V. Peter Nicolaas Tholof van Croonenborgh
M. Heijndrina Dirck Vlemmincx
kinderen:
Petrus, 24-8-1761
Henrica, 4-2-1763
Joanne, 30-11-1766
- 21-5-1728 Oir schot
+ 16-5-1797
3. AANVULLING GENEALOGIE TEURLINCX
(door H. Teurlincx, Peckiuslaan 15, Eindhoven)
Zie: 2e jaargang, blz. 92, nr. 6
- I. HERT EGEN TEURLINCX (zie VIII.1.), zoon van Egen Hendrik Teurlincx en Aldegonda van Kempen, is gedoopt te Tilburg, 18 februari 1676. Hij huwt voor de 1ste maal te Oisterwijk op 28 januari 1702 met Maria Fabri, gedoopt te Oisterwijk op 12 september 1672. Zij overlijdt te Oisterwijk in maart 1722. Aert hertrouwt met Catharina Leestmans op 6 september 1722 te Oisterwijk. Catharina is gedoopt te Hoogstraten (België), op 28 juli 1682. Uit het eerste huwelijk zijn geboren:
1. Maria, gedoopt te Oisterwijk, 31-12-1702
2. Franciscus de Borgia (zie II)
3. Anna Maria, gedoopt te Oisterwijk, 11-3-1707
4. Henricus, gedoopt te Oisterwijk, 9-6-1709
5. Maria, gedoopt te Oisterwijk, 14-12-1711

6. Anna Margaretha, gedoopt te Oisterwijk, 20-7-1715, huwt te Oisterwijk op 7-9-1738 met Antonij Maes
Na het overlijden van Aert Egen te Oisterwijk op 6-11-1742 wordt op 3-12-1742 een akte verleden voor de notaris, waarbij Catharina Leestmans en Antonij Maes voor zijn vrouw Anna Margaretha en zijn zwager Franciscus, die in Eindhoven woont, als comparanten optreden. In die akte komt naar voren, dat de overledene het onderhoud en maken van bruggen in Oisterwijk had aangenomen en dat dit als gevolg van zijn overlijden aan anderen moest worden overgegeven.
Catharina Leestmans overlijdt te Oisterwijk op 11-11-1760.
- II. FRANCISCUS DE BORGIA TEURLINCX, gedoopt te Oisterwijk, 24-2-1705 huwt met Anna Maria Vos. Hij is degene, die in de notariële akte genoemd wort. Hij overlijdt te Eindhoven op 9-4-1745.
Hun kinderen zijn:
1. Adrianus, gedoopt te Hilvarenbeek, 23-12-1732 (zie III)
2. Margrita, gedoopt te Hilvarenbeek, 7-10-1734
3. Henricus, gedoopt te Oirschot, 21-1-1737
4. Augustinus, gedoopt te Oirschot, 20-4-1741
5. Catharina, gedoopt te Eindhoven, januari 1743.
De laatste 4 kinderen zijn allen jong overleden te Eindhoven.
- III. ADRIANUS TEURLINCX, gedoopt te Hilvarenbeek op 23-12-1732 ondertrouwt in de Nederlands Hervormde Kerk te Gestel of Blaarthem op 16-8-1755 met Johanna Maria Noris, weduwe van Johannes van den Berg. Hun huwelijk wordt gesloten te Blaarthem in de St. Lambertuskerk op 31-8-1755.
Johanna Maria Noris is gedoopt te Dendermonde (België) op 15-4-1724.
Uit hun huwelijk worden geboren:
1. Catharina, gedoopt te Eindhoven, 14-7-1756 en overleden aldaar op 13-12-1759.
2. Franciscus (zie IV)
3. Catharina, gedoopt te Eindhoven, 24-7-1760
4. Emmanuel Jacobus, gedoopt te Eindhoven, 1-1-1763
Hij vertrekt naar Thorn in 1790
5. Jacobus, gedoopt te Eindhoven, 25-11-1765
6. Jacobus Johannes, gedoopt te Eindhoven, 7-5-1768
Een der laatste twee is gehuwd met ene Johanna Hoskens en de andere vertrekt naar Antwerpen.
Adrianus overlijdt te Eindhoven op 7-11-1774 en Johanna Maria Noris, eveneens te Eindhoven, op 21-3-1799.
- IV. FRANCISCUS TEURLINCX, gedoopt te Eindhoven op 19-8-1758, huwt te Eindhoven voor de 1ste maal op 29-4-1781 met Helena Maria van Dinther, gedoopt te Son "en eenige jaaren aan den anderen gewefhebbende ..." te Eindhoven. Helena Maria van Dinther overlijdt op 17-10-1804 te Eindhoven, waarna Franciscus op 15-11-1807 een tweede huwelijk aangaat te Eindhoven met Cornelia Hoppenbrouwers, geboren te Breda op 27-8-1771.
ririaa'li rilt het eerste huwelijk zijn:
1. Johannes Adrianus; gedoopt te Eindhoven, 3171-1782. Uit het

bevolkingsregister van Eindhoven van 1814 blijkt dat hij brouwer van beroep was. In 1835 woont hij in 'Tongeren'.

2. Maria Anna, gedoopt te Eindhoven, 28-9-1783, huwt op 24-11-1805 te Eindhoven met Francois van Antwerpen, gedoopt te Valkenswaard op 4-6-1775. Hij is van beroep commies en later deurwaarder en woont in de Achterkerkstraat (Kerkstraat) te Eindhoven.
3. Adriana Theresia, gedoopt te Eindhoven op 22-1-1785, woont met haar broers Johannes Adrianus en Andreas en zuster Johanna Gertruda op het Stratumseind; zij zijn kooplieden/winkeliers.
4. Gerardus Gommarus, gedoopt te Eindhoven op 31-10-1786. Hij woont in de Rechtestraat en is van beroep advocaat.
5. Petrus Lambertus, gedoopt te Eindhoven, 18-9-1788, van beroep hoedenmaker. Hij is ongehuwd overleden te Eindhoven op 5-9-1822
6. Aldegundis Jacoba, gedoopt te Eindhoven, 6-7-1790, huwt te Eindhoven op 20-7-1811 met Petrus Egidius Smulders, van beroep hoedenfabrikant. Zij wonen op het Stratumseind te Eindhoven. Aldegundis overlijdt te Eindhoven op 28-4-1853 als weduwe. Petrus Egidius Smulders is, terugkomende van zijn reis naar Engeland, aan boord van de boot "Harmonie" overleden en als zodanig in de overlijdensregisters van Middelburg ingeschreven. Dat was op 23 november 1824. Verder geregistreerd te Woensel op 30 januari 1825.
7. Andreas, gedoopt te Eindhoven, 30-11-1791, van beroep apotheker en vertrekt naar Antwerpen.
8. Josephus, gedoopt te Eindhoven op 14-4-1793, van beroep schrijver
9. Joanna Gertruida, gedoopt te Eindhoven, 7-6-1795. Zij is winkelierster en woont op het Stratumseind. In 1835 woont zij met haar broer Johannes Adrianus te "Tongeren".

Franciscus, vader van de hierbovengenoemde 9 kinderen was van beroep tabaksfabrikant in 1783 en daaraan volgende jaren, doch in 1814 is hij brouwer. Hij woont in 1783 op de Volderstraat bij de Genderbrug in Eindhoven.

Hij wordt ook beschreven in het boek "Brabant van generaliteitsland tot gewest" van Mommers en in "Geschiedenis van Eindhoven" van Houben.

4. NOGMAALS: AANVULLING GENEALOGIE TEURLINX

(door H. Teurlinx, Peckiuslaan 15, Eindhoyen)

Zie 2e jaargang, nr. 6, blz. 92

PETER EGEN TEURLINX (zie VIII.7.), jongste zoon van Egen Hendriks Teulings (of Teurlinghs) en Aldegonda van Kempen is gedoopt te Haaren, 24-12-1693. Hij woont te Tilburg in het Nieuwland, wanneer hij aldaar huwt op 27-6-1719 met Cornelia van Buel, gedoopt te Tilburg op 15-2-1702 en wonende in Loven (Tilburg). Uit hun huwelijk worden 11 kinderen geboren en te Tilburg gedoopt:

1. Adrianus, gedoopt op 3-5-1720, overleden te Tilburg op 7-9-1724

2. Andreas, gedoopt op 30-11-1722
3. Adriana Catharina, gedoopt op 19-1-1725
4. Wilhelmus, gedoopt op 6-1-1727, overleden te Tilburg op 24-7-1766
5. Henrica, gedoopt op 1-6-1729, overleden te Tilburg op 18-1-1751
6. Jacoba, gedoopt op 4-10-1731, overleden te Tilburg op 8-4-1745
7. Adriaen, gedoopt op 29-6-1734, overleden te Tilburg op 19-7-1735
8. Adriana Maria, gedoopt op 18-5-1736, overleden te Tilburg op 14-7-1750
9. Egidius, gedoopt op 16-11-1738, overleden te Tilburg op 26-11-1738
10. Wilhelma, gedoopt op 28-7-1740, overleden te Tilburg op 18-6-1750
11. Johannes, gedoopt te Tilburg, 5-3-1744, overleden te Tilburg op 25-4-1744.

Cornelia van Buel is reeds op 2 maart 1750 overleden, vlak voor zijn dood laat Peter Teurlinx een testament opmaken waaruit blijkt, dat al zijn kinderen zijn overleden en waarbij hij goederen nalaat aan de stiefzusters van zijn vrouw. Voor de uitvoering van de in het testament gemaakte afspraken wordt Cornelis Teurlinx, wonende in Oirschot, aangesteld als executeur testamentair. Hij is eveneens erfgenaam. Zie voor Cornelis Teurlinx onder IX.5. en X.

N.B.

Cornelia van Buel was de dochter van Adriaen, en Wilhelmina Emmen. Wilhelmina was de dochter van Peter Teurlinx' stiefvader: zijn moeder Aldegonda van Kempen was een tweede huwelijk aangegaan met Wouter Emmen.

Anders gezegd: Cornelia van Buel was de kleindochter van Peter's stiefvader.

5. NOG EENS: DE OEIJENBOS

('door A. van Run, Veldhoven)

In de discussie in Campinia over het Veldhovense toponiem Oeijenbos wil ondergetekende een bijdrage leveren in de vorm van enige gegevens uit het Rechterlijk Archief van de dingbank Veldhoven-Zeelst-Blaarthem.

1. V-RA 10 fol. 90v—12-3-1631
Jan Peter Oeijenbos en Marcelis Janssen beloven elk voor zich en beidengezamenlijk te betalen aan Cornelis Janssen van half Maart eerstkomende over drie jaar de som van 60 cruijdsdaalders in specien, pacht den penninck seshien.
Schepenen: Peter Wouters en Jan Hanssen.
2. V-RA 10 fol. 100v—28-1-1631
Erfdeling van de nalatenschap van Dirk Peter Heuvelmans en Aleijt dochter van Henrick Nijssen. Aan Peter Dirckx is o.a. ten deel gevallen: Heijberch over de Loep neven Oeijenbos, 1 lop 14 roe 3 voet.
3. V-RA 10 fol. 114r
Een erfdeling waarbij aan een der erfgenamen ten deel valt:

den bempt in de maeijen mette cavel achter in den Gorkens bempt naest den Oeijenbos bempt ende voort streekende aende vloeiende A.

4. V-RA 17 fol. 217v—26-5-1712
Henderick Peeter Henssen, te Veldhoven, als voogd van het onmondige kind van Jan Peter Westervelts, heeft aan Jacobus Peters Schoofs te Veldhoven overgedragen een stuk weiland te Veldhoven, 1 lop 40 roe, belendende percelen: de Gemeente van Rijthoven; het Oeijenbos velt; de kinderen Jacob Tielemans; de rivier de Aa.
Schepenen: Johan van Noort en Michiel Rijkers.
5. V-RA 17 fol. 266v—28-3-1715
De kinderen en erfgenamen van Frans Thomas van 't Slot te Veldhoven hebben aan Anthoni Janssen van den Berck overgedragen een stuk weiveld genaamd den Heijberch gelegen ter plaatse genaamd de Kleijne Broeck, 5 spijntzaat, belendende percelen: den Oeijenbos; Jan Lambers van Thoor; de Gender; de Gemeente.
Schepenen: Mijs Sledsen en Johan van Noort.
6. V-RA 18 fol. 82—25-11-1729
Peter Cornelis Beijsens te Veldhoven heeft aan Johanna van Baer, weduwe van Philips Timmermans te Gestel overgedragen een stuk weiveld gelegen ter plaatse genaamd aan de Heijbergh, 1 lop 121 roe, belendende percelen: Jan Nicolaas van der Sande; de hoeve den Oeijenbos; Jan Janse van Son; de Gemeente.
Schepenen: Henricus Feijlingius en Francis van Emmen.
7. V-RA 19 fol. 124v—5-10-1744
Hendrik Sledsen te Veldhoven heeft aan Jenneke Luijcas van der Heijden, weduwe van Paulus Eijmans te Veldhoven overgedragen een beemt gekomen van Lambert Cornelis, 1 lop 36 roe, gelegen achter de Kroon, belendende percelen: Dionijs Janse Rijkers; de Nieuwe Loop; het eind aan erve van den Oeijenbos; Judocus Berenbroek; dit perceel te wegen door het veld van Jddocus Berenbroek,
Schepenen: Hendrik Feijlingius en Arnold van Ravesteijn.

In V-RA 22 t/m 27 komt O(e)ijenbos niet voor. Echter wel de familienaam O(e)ijen en wel Petrus Oijen, gehuwd met Elisabeth Haanackers, en zijn zoon Petrus junior. Of deze Petrus Oijen uit Oostenrijks Brabant (België) afkomstig was, blijkt niet uit het Rechterlijk Archief, tenzij men het feit, dat hij voor het lenen van geld naar Antwerpen gaat, als aanduiding zou willen zien. Gezien echter het veel vroeger voorkomen van de naam Oeijenbos kan men de familie Oijen gevoeglijk buiten beschouwing laten.

Bij bovengenoemde gegevens uit het Rechterlijk Archief de volgende toelichtingen:

- a. De rivier de Aa is de tegenwoordige Run (de naam Run komt men echter ook wel eens tegen).
- b. De Maeijen is het gebied, dat op de moderne topografische kaart de Maassen heet, de beemden gelegen langs de Run tussen deze rivier en de weg naar Riethoven.
- c. De Kroon is de boerderij annex brouwerij, welke lag op de plaats waar nu de pastorie van de St. Cecilia-parochie staat.

d. Met de (Nieuwe) Loop is bedoeld de Gender.

O(e)ijenbos komt in deze gegevens dus voor als persoonsnaam en als naam van een hoeve. Men kan zich dus afvragen of de persoon zijn naam ontleende aan de hoeve of andersom. Een analoog geval is de nu nog bekende naam Hasenbosch; op de Biesekuijlen onder Zeelst stond eens een hoeve, die genaamd werd de Hasenbosch hoeve. Als perceelsnaam heeft het tweemaal betrekking op percelen langs de Run in het zuidelijkste gedeelte van het grondgebied van Veldhoven; in vier gevallen op percelen in het gebied van de Heiberg. Vermoedelijk is dit een geval van naamgeving voor belendende percelen waarbij men niet refereert aan de naam van de eigenaar, maar aan de naam van de hoeve waar toe het perceel behoort. Voorbeelden hiervan uit het Rechterlijk Archief van Veldhoven zijn: de Heskock en de Clarissenhoeve. Aan het einde van de 18e eeuw noemt men echter al meer de naam van de eigenaars in deze voorbeelden, zowel bij opgave van belendend perceel als in de verpondingsregisters. Indien Oeijenbos een hoeve is geweest, dan zal dat na te gaan zijn door terugwerkend vanaf het kadaster van 1832 de eigenaars van de met Oeijenbos aangemerkte percelen op te sporen. Misschien is op deze wijze nog na te gaan hoe het toponiem Oeijenbos terecht is gekomen op de plaats waar het nu gesitueerd wordt, het gebied noordelijk van de Gender en westelijk van het gehucht Schoot, een gebied, dat volgens de Topografische en Militaire Kaart van 1840 geheel en al uit heide bestond.

6. NOG EENS: DE ZAAK CAREL GREVE EN JOHANNA VAN HOUTERT

(door J. Bijnen, Oerle)

In Campinia, jaargang 1, 1971, blz. 59/61 en 111/113, zijn opgenomen de verklaringen van een reformatorische schepen uit Gestel, Carel Greve, die een verhouding zou hebben gehad met zijn. Rooms Katholiek dienstmeisje Johanna van Houtert uit Valkenswaard. In het schepenbankarchief van Waalre en Valkenswaard is opgenomen de verklaring van Johanna van Houtert. Hieruit blijkt, dat zij op dinsdag, 24 februari 1767 is bevallen van een tweeling, een zoon en een dochter, en dat zij niemand anders als de vader erkent dan Carel Greve uit Gestel (W. en V. R 158, fol. 60ro.vo.).

"Compareerde voor ons scheepenen der heerlijkheit van Valkenswaard Anna Maria Mangelschot vroedvrouw deser heerlijkheit mitsgaders Johanna van Houtert bijde woonende alhier, dewelke onder presentatie van eede die sij bereijdt sijn ten allen tijden daar op te sullen presteeren en afleggen verclaaren ter instantie en requisitie van de heer Jan Willem Daniel de Jongh drossaart deser voornoemde heerlijkheit en wel de eerste comparante en deponente dat sij op dinsdag den vierentwintigste februarij laatst leeden des smorgens is geroepen ten huijse van Cornelis van Houten meede woonende alhier om sijn dogter de tweede comparante die in baarensnoot was te coomen adsisteeren, dat sij eerste comparante aldaar gecoomen sijnde de tweede comparante in baarens noot heeft gevonden en als doen in nresentie van de vrouwen die deselve soude adsisteeren aan haar gevraagt

heeft wie vader van het kint was dat sij baaren soude, waar op de tweede comparante heeft geantwoordt dat sij met niemandt anders te doen hadde gehad als met Carel Greeven woonende tot Gestel bij Eijndhoven en mits dien hem en geen andere erkende als vader van het kind waar van sij baare soude, dat kort daar op de tweede comparante is verlost van twee kinderen sijnde een soon en een doghter.

En verclaarde tweede comparante, dat sij heeft gewoondt voor dienst meijdt bij Carel Greve woonende tot Gestel bij Eijndhoven, dat voornoemde Greeve op een namiddagh thuys koomende haar deponente met geweld heeft aangevat, en niet tegenstaande al het roepen en schreeuwen soodanigh heeft tot sijnen wille gekreegen dat hij met deselve vleeselijk heeft geconverseert soodanigh dat sij deponente van hem beswangert is geworden, en dat sij mitsdien niemant anders als vader van de twee kinderen waar van sij op den vierentwintigsten februarij laatst leden is in de kraam gekoomen erkent dan voornoemde Carel Greeven.

Eijndigende sij deponenten hier meede deese haare waaragtige verclaaringh en hebbe naar aandagtige prelectuere daar bij gepersisteert ent selve benevens ons scheepenen en secretaris ten prothocolle eijgenhandigh ondertij kent op heden te Valkenswaard deesen derden maart zeeventienhondert zeevenentsestigh.

(Ondertekend:) Anna Maria Mangelschot, Johanna van Houtert (handmerk), Z.J.G. Chastillon, schepen, J. de Jongh, schepen en J.C. Dagevos, secretaris."

Op 17 maart 1767 (W. en V. R 158, fel. 62ro.vo.) wordt door Anna Maria Mangelschot en Johanna van Houtert nogmaals een soortgelijke verklaring afgelegd voor de schepenen van Waalre en Valkenswaard, ditmaal onder ede en ter instantie en requisitie van de heer Erikus Herman, stadhouder van Eindhoven en omliggende heerlijkheden van Woensel, Gestel, Strijp en Stratum.

*****XX*****

Onze abonnee G.S.M.Th. Jonkers, p/a EMA, postbus 111, Valkenswaard, is zeer geïnteresseerd in alle gegevens omtrent het geslacht Jonkers en verzoekt via ons blad mede-abonnees, die een desbetreffende bronnenopgave kunnen verstrekken, hem deze te willen doen toekomen.

***** * *****

XII. UIT DE DORPSHUISHOUDINGEN DER BEERZEN

(door J.M.H. Broeders)

Inleiding

In het algemeen wordt er bij de lokale geschiedschrijving betrekkelijk weinig aandacht geschonken aan de jaarrekeningen van steden, heerlijkheden en dorpen. Ze worden wel eens geraadpleegd om in de andere stukken gevonden gegevens aan te vullen, maar ze blijven toch min of meer muurbloemen. Met die rekeningen is de huishouding van dorp of stad teveel onbekend terrein gebleven. In dit artikel willen we proberen op dit gebied de deksels eens van de pannen te lichten voor de Beerzen.

Nu, kan dat vrij gemakkelijk gebeuren, want wat is het geval? In de eerste decennia van de 18e eeuw heerste er in de Meierij een zeer slechte financiële toestand. Onder meer de Spaanse Successieoorlog (1702 - 1713) had een zware tol geëist in de vorm van op te brengen legerlasten. Het was moeilijk om burgemeesters en kollekteurs voor de belastingen te vinden, omdat het herhaaldelijk voorkwam, dat hun eigen goederen in beslag genomen werden, daar zij de gelden niet bijeen konden krijgen om aan de dorpsverplichtingen te voldoen. Molenaars zouden in velerlei opzicht geschikte kandidaten zijn geweest, maar zij konden zich beroepen op een resolutie van de Staten-Generaal van 22 april 1664, waarbij zij vrijgesteld waren van dergelijke functies.

De Staten-Generaal werden voortdurend lastig gevallen met verzoekschriften van de dorpen om kwijtschelding of vermindering van de verpondingen, beden en andere belastingen en om toestemming voor de dorpsbesturen om extra-heffingen te mogen doen om de hoog opgelopen schulden te kunnen aflossen. De schuldenlast drukte inderdaad zeer zwaar en voor Kempenland alleen al beliep deze omstreeks 1724 maar liefst f 708.906,-- (1).

Het geklaag en de steeds geringere opbrengsten werden de Staten-Generaal uiteindelijk te gortig en zij gaven op 29 december 1722 aan de Gedeputeerden tot de Zaken van de Meierij opdracht om een onderzoek in te stellen en middelen ter verbetering van de toestand aan te geven. Samen met enige gekommitteerden uit de Raad van State brachten zij verslag uit en op 20 september 1724 besloten de Staten-Generaal een aantal maatregelen in te voeren.

In het kort kwamen deze hierop neer: een aantal belastingen zou, soms tijdelijk, niet meer geheven en andere verminderd worden; de rente van alle schulden zou teruggebracht worden tot hoogstens 3%, terwijl de dorpen jaarlijks 1% van de schuldenlast zouden moeten aflossen, in welk geval de Generaliteit uit de opbrengst van de beden een gelijk bedrag daarvoor beschikbaar zou stellen; aan de misbruiken in de administratie moest paal en perk worden gesteld in dier voege, dat met name de kwartierschouten tegenwoordig zouden moeten zijn bij de verpachting van de gemene middelen en het afhoren en sluiten der dorpsrekeningen en de secretarissen zich moesten houden aan reeds bestaande "tarieflijsten" (2) en de diverse dorpsrekenin-

gen moesten opstellen volgens bij de resolutie gevoegde modellen. Het is de vraag of de kwartierschouten zich wel aan deze bepalingen hielden. Zeker is, dat de stadhouder van de kwartierschout van Kempenland, Johan de Jongh (3) zich weinig gelegen liet liggen aan deze opdracht. De dorpsrekeningen der Beerzen werden doorgaans buitenzijn presentie vastgesteld en eerst later door hem getekend.

Hee dan ook, een logisch vervolg op de genoemde maatregelen was, dat de Staten-Generaal al spoedig bepaalden, dat niet meer de kwartierschouten de rekeningen zouden afhoren, maar dat dit diende te gebeuren. door die van de Leene en tolkamer te 's-Hertogenbosch. De leenmannen werden daartoe gemachtigd op 25 juni 1727 (4). De eerste der dorpsrekeningen van Oostelbeers, die door de Leen- en tolkamer onderzocht werd, was die over het jaar 1727. Zij werd afgehoord op 27 december 1729.

Om hun taak in dezen goed te kunnen vervullen, moesten de ambtenaren van de kamer natuurlijk de beschikking hebben over een soort vraagbaak, waarin zij terstond allerlei gegevens konden opzoeken om te zien, of de in de dorpsrekeningen vermelde bedragen niet de perken te buiten gingen. Een dergelijke vraagbaak ontbrak ten enenmale, vandaar, dat zij er zelf een samen dienden te stellen aan de hand van de resoluties van de Staten-Generaal en aan de hand van de dorpsrekeningen zelf, waaruit zij te hooi en te gras interessante en belangrijke gegevens opdiepten.

Op deze wijze formeerde Mr.-Johan Cornelis Santvoort, griffier der stad 's-Hertogenbosch en, sinds mei 1735, leenman van de Leen- en tolkamer (5) een "Manuaal" dat in 1741 in de Hertogstad werd uitgegeven (6).

Dit manuaal werd kennelijk vrij intensief gebruikt en een der griffiers van de kamer, Jan Hendrik van Heurn (1738 - 1786) (7) heeft later, misschien ook om tot een nieuwe aangepaste uitgave te komen, een der exemplaren laten doorschieten met lege bladen, waarop hij allerlei nieuwe gegevens en ook verbeteringen noteerde. Dit exemplaar berust thans in de bibliotheek van het gemeentearchief van 's-Hertogenbosch. In de kollektie aanwinsten van dat archief berust ook een dergelijk "Manuaal", geheel in handschrift, samengesteld vermoedelijk door de griffier Jan van Heurn (8), dat nog weer nieuwere gegevens bevat dan het reeds genoemde. De diverse "manualen" volgen de dorpsrekeningen naar het model van 1724 op de voet, zij het, dat lang niet alle hoofdstukken der rekeningen aan bod komen. Voornaemelijk aan de hand van deze manualen willen we hier proberen de Beerse financiële toestanden en de achterliggende oorzaken uit de doeken te doen.

De dorpsrekeningen

Bij de namen der dorpen als opgegeven door Santvoort (9) tekende Jan Hendrik van Heurn aan "Statenplaats" voor Oostelbeers en Middelbeers en "Halve Stateplaats en Half Heerlykheid" voor Westelbeers. De twee eerstgenoemde dorpen stonden inderdaad geheel onder het bestuur der Staten-Generaal als opvolgers van de hertog van Brabant. Westelbeers behoorde tot de heerlijkheid Hilvarenbeek, Diessen, Riel en Westel-

heers. Daar werden de overheidsrechten uitgeoefend en genoten, deels door de Staten-Generaal en deels door de heer.

Volgens dezelfde kommentator liepen de rekeningen van beide eerste dorpen over de periode van 1 januari tot eind december en die van Westelbeers van half maart tot half maart. Het model in de resolutie van 20 september 1724 voornoemd schreef een looptijd over het kalenderjaar voor. In Middelbeers hadden schepenen en naburen op 12 oktober 1667 besloten om van de tot dan toe gebruikelijke halfjaarlijkse rekeningen op jaarrekeningen over te gaan. Zij moesten lopen over de periode van 1 oktober tot 1 oktober (10).

a. Ontvangsten

Het eerste hoofdstuk van de ontvangsten, het batig slot der voorgaande rekening, wordt in de manualen niet aangeroerd. Er viel op voorhand dan ook niets over te zeggen.

Het tweede hoofdstuk heeft betrekking op de reële omslagen. Deze heffing diende om de uitgaven van het dorp te betalen en, voor zover nodig, om de geleende kapitalen af te lossen. Deze omslag moest betaald worden uit de onroerende goederen en de grondslag voor de heffing was dus het verpondingsboek.

Santvoort gaf als eindbedrag voor het verpondingsboek van Middelbeers op f 359.14.114, voor Oostelbeers f 826.18.10 en voor Westelbeers f 305.8.7. Door Jan Hendrik van Heurn werden deze bedragen gespecificeerd: In Middelbeers bedroegen de verpondingen over de landerijen f 298.9.34 en over de tienden en de molen tezamen f 61.5.8. In Oostelbeers waren de landerijen aangeslagen voor f 675.16.2., terwijl de molen en de tienden f 151.8.10 tezamen moesten opbrengen. Het bedrag van Westelbeers wordt niet nader gesplitst, maar Jan Hendrik beweert, dat het kohier oploopt tot f 440.15.15. Blijkbaar bedoelde hij deze opmerking als een correctie (11).

Anders dan bij personele omslagen, die we later behandelen, hadden de dorpen om de reële omslagen te kunnen innen, een octrooi nodig van de Staten-Generaal. De reden hiervan was ongetwijfeld, dat de generaliteit bij eventuele executorialie verkoop van landerijen in geval van wanbetaling liever geen concurrente schuldeiser naast zich zag die veel te vorderen had.. Zo werd bij" resoluties van 8 oktober 1736 aan Middelbeers toegestaan tien jaar lang 2/3 en aan Oostelbeers en Westelbeers voor een gelijke termijn 3/5 van het bedrag der verpondingen te heffen (12). Jan Hendrik van Heurn tekende aan, dat ook in 1750 nog naar deze normen geheven werd.

Het derde hoofdstuk van de rekening behelsde de "particuliere" inkomsten van het dorp. Santvoort vermeldde hier voor Oostelbeers en Westelbeers "nihil" en voor Middelbeers de huur van de pastorie (13). Jan van Heurn kende de situatie beter: de predikant betaalde per jaar f 60,-- aan huur. Van dit bedrag genoot Oostelbeers f 24.0.0, zijnde 2/5, en Middel- en Westelbeers ieder f 18.0.0 ofwel 3/10. Uit deze verdeling blijkt, dat de pastorie van de predikant en daarmee ook deze laatste, betrekkelijke nieuwigheden waren. Vooralsnog bleven de posten die met de predikant samenhangen de enige, die door alle drie de dorpen genoten of betaald werden. Later zou daar nog de post be-

treffende de vroedvrouw bijkomen.

Jan Hendrik van Heurn noemde nog andere inkomsten namelijk die uit de heiturf van de heide tussen Oostelbeers en Middelbeers "gemeen", voor 3/5 ten bate van het eerstgemelde en voor 2/5 ten bate van het laatste dorp (14), Jan van Heurn weet te vertellen, dat de heide "het Beersveld" heet, en dat de jaarlijkse opbrengsten ongeveer f 60.0.0 bedroegen. De verkoop van schaarhout bracht jaarlijks ongeveer f 8.0.0 in het laatste (15). Bij Oostelbeers vermeldde hij verder, dat de bomen, welke geplant waren voor de toren van de kerk, die aan een brede straat stond, ten behoeve van de gemeente werden verkocht, omdat die de toren onderhield (16). Deze inkomsten vielen alleen toe aan Oostelbeers,

Voor Westelbeers noteerde Jan van Heurn behalve de huur van de pastorie als inkomsten: "Somtijds eenige verkogte boomen of hout". Het vierde hoofdstuk uit de rekeningen betreffende de opgenomen kapitalen, het vijfde hoofdstuk over de inkomsten uit personele omslagen en het zesde hoofdstuk over de gelden ontvangen ten kantore van de beden vanwege de eerder genoemde één-procentsregeling ter aflossing van de schulden, warden door de drie "manualisten" niet aangevoerd. Voor de personele omslagen, die niet drukten op onroerend goed, hadden de dorpen geen toestemming nodig van de Staten-Generaal. Men kon de hoogte dus zelf bepalen. Daar reële omslagen aan een maximum gebonden waren, fungeerden de personele omslagen als laatste redmiddel om de begrotingen sluitend te krijgen. Soms had men maar een gering bedrag nodig. Middelbeers hief in 1787 krachtens een resolutie van de dorpsregering van 16 februari van dat jaar de som van f 30.13.10.

Noten:

1. Resolutie Staten-Generaal van 20 september 1724
2. Ingevolge een resolutie van de Raad van State van 23 september 1721 waren in Peelland en in Kempenland door de regenten met de secretarissen overeenkomsten gesloten over afkoopsommen voor hun werk aan de rekeningen in plaats van dat zij declaraties daarvoor in zouden dienen. De lijsten vormden bijlagen bij de resolutie van de Staten-Generaal van 20 september 1724.
3. Johan de Jongh was van 1704 - 1736 stadhouder van de kwartierschouten Willem van Heemskerck (1705 - 1729) en mr. Johan Bout (1731 - 1749).
Zie: E.M. Korvezee, Lijsten van schouten... in het kwartier van Kempenland in De Brabantse Leeuw, jaargang 5, 1956, blz. 129 en 130.
4. W.J. Formsma, De archieven van de Raad en Rentmeester-Generaal der Domeinen en der Leen- en Tolkamer in Stad en Meierij van 's-Hertogenbosch, 's-Gravenhage 1949, blz. 18.
5. W.J. Formsma, a.w. blz. 30
6. Manuaal of woordenboek, alleen betrekkelijk tot alle de rekenin-

gen van de steeden, vrijheden, en dorpen in de vier quartieren van de Meyerye van 'sHertogenbosche, eerst samengesteld ten dienste van die van de Leen- en Tolkamer ... door J.C. Santvoort, 's-Hertogenbosch, 1741.

7. W.J. Formsma, a.w. blz. 31
8. Hij was griffier van 30 januari 1786 - 1796.
W.J. Formsma, a.w. blz. 31
9. J.C. Santvoort, a.w. respectievelijk blz. 190, 225 en 320.
10. R. Oostelbeers 19, fol. 7 verso.
11. Het bedrag van f 305.8.7. wekt inderdaad de indruk te laag te zijn in verhouding tot de f 404.6.0. die Westelbeers nominaal aan 's lands verpondingen moest betalen. Vermoedelijk heeft Santvoort zich verkeken op het bedrag van 3/4 verponding, dat het dorp krachtens een resolutie van de Staten-Generaal van 13 november 1724 • tien jaar lang jaarlijks aan reële omslagen mocht heffen.
12. J.C. Santvoort, a.w. ibidem
13. J.C. Santvoort, a.w. ibidem; Jan van Heurn, "Manuaal", op de plaatsnamen.
- i 14. J.C. Santvoort, a.w. ibidem, met de aantekeningen van J.H. van Heurn.
15. Jan van Heurn. "Manuaal" bij Middelbeers. Waarschijnlijk bedoelde hij met de zestig gulden de baten voor Middelbeers. De dorpsrekening van 1787 geeft een totaal aan van f 103.15.0 aan turfgeld, waarvan Middelbeers f 41.10.0 beurde. De opbrengsten wisselden nogal in grootte.
16. Bedoeld is hier de thans zogeheten "Oude Toren" in de Oostelbeerse akkers. Jan van Heurn verwijst naar de dorpsrekening van 1775, folio 3 verso.

(wordt vervolgd).

XIII. INGEKOMEN PERSONEN IN OIRSCHOT EN BEST

Opgetekend uit de rekening met bijlagen van borgemeester Jan Janssen Coppens, 1664/1665.

Afkortingen:

Aa = Aarle

Be = Best (zonder nadere aanduiding)

He = Hede

Ke = kerkhof

Na = Naastenbest

No = Natel

Sp = Spoordonk

St = Straten

Ve = Verrenbest

IV. Namen, genoteerd omstreeks 1660 - 1665

Aa VAN DER AA, de vrouw van Dielis Hendricx --

St VAN DER AA, de vrouw van Willem Jans --

Ve AARTS, de vrouw van Dielis --

Ke VAN DER ACHTER, de vrouw van Bartel --

Sp ARYAEN HANSSSEN, de weduwe van Dielis --

Ke ADRIAENS van Beers, Handrick -- en zijn vrouw

Ve ADRIAEN PETERS, de vrouw van Jan --

Sp ARIENS, de vrouw van Thijs --

Ve ADRIAEN JOOSTEN, de vrouw van Peter

Aa ARIEN MARTENS, willem --

Sp ARYANS, wouter -- en zijn vrouw

Sp ANDRIES, de weduwe van --

Sp ANDRIESEN, willem -- (uit Beers)

Ke ANSSE'1 GOOSSENS, Jan --

Ke ANTHONY, meester -- en zijn vrouw

Ke ANTHONIS van Liempd, Jan -- en zijn vrouw

Ke VAN ASVELDT, Jan Janssen --

He VAN AVENDONCK, Peter Gheerts

Aa BAIJENS, Goyaert Jan -- (uit Liempde)

Na BAIJENS, Hendrick Jan --

He BAIJENS, Jan Janssen --

Aa BAEIJENS, Jan Jan -- (uit Liempde)

Ke VAN BEECK, Cornelis --

St BEECIOIANS, Daniel Daniel --

Sp VAN BERS, de vrouw van Dirck Jan

Sp VAN BERENDONCK, Goort Daniels --

Ke VAN DEN BICHELAER, Handrick Gijsbers

Ko BLANCKERS den schoenmaecker, Gijsbert --

Ve BOELAERTS, de vrouw van Henrick Aelbert --

Ke BOELANDTS, de vrouw van Dirck Thomas -- (uit Beers)

No VAN BOESSEL, Adriaan Ariens --

Sp VAN BOXTEL, de weduwe van Sijmon --

St DANIELS van Liampdt, Marten 7-

No DANIELS, wouter --

St DIELISSSEN, de vrouw van Jan --

Ve DIRCK HERMANS, de vrouw van Adriaen

Ke VAN DOESBORCH, Otto -- en zijn vrouw --

Ko DE DOMINEE en zijn vrouw --

Ve VAN DOORMALEN, de vrouw van Aert Wouters --

He DRIESEN van Dysen, Wilm --

Ke EESTEN, de vrouw van Adriaen Claes --

Sp VAN EYNETTEN, Dirck --

Ke VAN ESCH, de vrouw van Antonis Antonis

He VAN ESCH, Matheys Ariens --

Na EVERS van Roey, Peter -- (getrouwd met Lijsken Dirck Rutten)

No VRANCKEN van Beers, Catalijn --

He VAN GELOVE, Gheert Jans --

Sp GERTS, de weduwe van Aert --

St GERITS van Roy, Hendrick --

St GERITS van Roy, Jan --

Ko GIJSBERT en zijn vrouw -- (op het goed van Handriek Jacops)

Sp VAN GINHOVEN, de vrouw van Henrick Martens --

Ke GORIS WILLEMS, Adriaen --

He GORIS WILLEMS, Adriaen -- en zijn vrouw

Ke DE GRAEFF, Jan -- en zijn vrouw

Aa DE GRUIJTER, de vrouw van Goert Wouters

Ve VAN HAM, Aert Rutten --

Ke HASSELMANS, de vrouw van Gijsbert Ruth

Ke HASSELMANS, de vrouw van Goyaert Jacop

Sp HASSELMANS, de vrouw van Gort Jan --

Ko VAN HATTUM, Peter Janssen --

Ve DE HEN, Jan Henssen --

He HANDRICX van Gestel, de vrouw van Bartel

St HENDRICK CLAESSEN, de vrouw van Jan --

No HANDRICK :MERTENS, de vrouw van Jan --

Ve HENDRICK PETERS, de vrouw van Jan --

Sp HENDRICX van Eyndhoven, Peter --

Ke. HENRICX van Oerle, Peter --

St. UENDRICK van Roy, Peter --

Aa HENSEN, willem --

Be HERMANS van Breugel, Laureys --

Ve HEUSDENS, Peter Jan --

Sp HEWELMANS, de vrouw van Peter Frans

Ve RIMPELS, Peter Evert --

Sp HOBBELEN, de vrouw van Andries Derck

HOEVENAERS, Jan -- en zijn vrouw

He HOEVENAERS, Peter Jan --

Ke HUYBERTS van Son, Marten --
Aa JACOB DIRCX, de vrouw van Jan --
Sp JAN van wonssel, de vrouw van Tens
Ke JANSEN, Dierck -- en zijn vrouw
No JANS van Beers, Geert --
St JANS van Seelst, Gerit --
Be JANS van Roy, Henrick --
St JANS van Son, Hendrick --
Ke JANS, Marten -- en zijn vrouw
Ke JANSSEN van Gestel, Peter -- en zijn vrouw
St JANS van Liemd, Rover --
Ke JANSSEN van wyntersel, Sijmen --
Sp JANSSEN DERKS van Beers, de vrouw van Willem
No JORDENS, de zwager van Jan --
He JOORDENS, de vrouw van Willem --
Ve CAETS, Peter Jan --
Ke KEMS, de vrouw van Jacop Benders --
Sp VAN DEN KERCKHOFF, Willem Jans -- en zijn vrouw
Sp VAN KERCKOIRLE, de vrouw van Aert Gerit Martens --
Be CLAES van Strijp; Frans - en zijn vrouw
Ke CLAES DAEMEN, Handrick -- en zijn vrouw
St CLAES VAN Liemd, Jan --
Be NICLAES van Breugel, Jaspar --
Na KLAES, Peter -- en zijn vrouw (uit Liempde)
Ve VAN CLEYNBREUGEL, de vrouw van Peter Janssen
Aa CORNELIS HENDRICK van Liemde, Jan --
Aa CORNELISSEN van Roy, Jan -- en zijn vrouw
St CORNELIS van Boxtel, Willem --
Ve CORSTENS, Corsten --
Sp VAN KRIECKEN, Adriaen Willems -- en zijn vrouw
St KRIJN HENDRICK WILLEM, Jan --
Ke DE KROM, de vrouw van Goyaert Wouters --
Ke CROMEN, de zwager van Handrick Wouter --
Ke VAN CRONENBORCH, de vrouw van Gijsbert Aerts --
Be VAN CRONENBORCH, de vrouw van Peter Ghijsbers --
Ke VAN CUIJCK, de vrouw van Claes Janssen --
Ke CUIJPERS, de zwager van Jan Dierck --
Ke VAN DE LAECK, de vrouw van Adriaen Jans --
St VAN LAERHOVEN, de vrouw van Ariaen Antenis 7
Ke VAN DE LAERSCHUF, de vrouw van Peter Elias --
Ke LAMBERS, Cornelis -- en zijn vrouw
Ke LAMBERTS van Boxtel, Michiel 7- en zijn vrouw
Ke DEN LAP, Marten --
Ke LAPOSTOLE, Jan --
Sp LAUREYSSEN, Laureys --
No VAN DEN LEEMPUTTE, Goris Lavreysen
Aa LENDERS van Lienden, Aert --
St LEIJENS, de zwager van Jorden --
Ke LUYTEN, Peter Janssen --
Ke VAN DER LUSDONCK, de vrouw van Claes Janssen --

Ke MANCK, de vrouw van Jacop Jan --
Ke MARRIDT den Engelsman, Thomas -- en zijn vrouw
Ke MARTENS, de vrouw van Dierck --
Ile MATIJSSSEN van Lyemde, Michiel --
Ke MERCX den cuyper, Jan --
Ke DE METSER, Gijsbert Jans -- en zijn vrouw
Ke MOESKOP, de vrouw van Paulus Aerts --
Ke MOFFEN, Adriaen Handrick --
Ke VAN NORMEN, de vrouw van Dirck Janssen --
Ve VAN DEN MORTEL, de vrouw van Gijsbert Martens
Ke NAEHUIJS, de heer - en zijn vrouw
Ke NEGGERS, de vrouw van Jan Janssen --
Ke NEGGERS, de vrouw van Paulus Peters
Sp VAN NIENEN, Aert Peters --
Ke VAN OECKEL, Johan --
Ke VAN OETLAER, Cornelis Adriaens en zijn vrouw
No OTTERS, Dirck Henrick --
Sp VAN OVERDIJCK, de vrouw van Aert Ariens
Ke PARDO, Iciacus --
Ve PAUWELS DIRCX, de vrouw van Dirck --
Ke PENNINGCKX, Adriaen Laureys --
Ke PETERS van Liemde, Gerart --
Ke PETERS, Goyaert en zijn vrouw
Ve PETER DANIELS, de vrouw van Jan --
No PETERS, Mailen (uit Geldrop)
St PETERS van Roy, Matheys --
Sp PETERS van Liempdt, Peter --
Ko PROVEUR, Henrick -- en zijn vrouw
Ve DEN RAEYMAECKER, alybert --
Ke DEN RAEYMAECKER van Tilborch, Peter
Ke DE RECHTER en zijn vrouw --
Ve DEN ROYDEN, Hendrick --
Be VAN DEN SANDE, de vrouw van Jan Andries --
Ke VAN DE SANDE den sneyder, Willem --
Ke SCHEPENS, de vrouw van Jan Willem --
Ke SCHEPENS, de vrouw van Peter Willem --
Ke DEN SCHEPER, Jenneken Mattijs -- (weduwe)
Na DEN SCHOENLAPPER van Woonel, Gorus -- (gehuwd met Catelijne Dirck Andriese)
Sp SCHOORRENS, Wyllem Hendrick -- en zijn vrouw
Ke SELANDTS, Jacob -- (in: "1:)e drie kroonen")
Sp SNELLAERS, de vrouw van Herman Jan Dielis --
Ke SNELLAERTS, Jan -- (gehuwd met Anna Reynier van de Ven)
Ke VAN DEN SNEPSCHEUT, de vrouw van Jacob Jans --
Ke DEN SNIJER, Dierck --
St DEN SNIJDER, Mattijs --
Ke SOETENS, Heylich -- en zijn vrouw
Ke SPAPEN, Peter Cornelis --
He SPEECKX, Jan Anthonis -- en zijn vrouw
Na STEVENS, Peter -- en zijn vrouw (uit Lierapde)

Ke STOCKELMANS, de vrouw van Herman --
Ve SWAENS, Jan Steven --
Ke VAN DE VELDE, de vrouw van Dirck Jans --
Ke VAN DE VELDE, de vrouw van Peter Anthonis
Ve VAN DEN VEN, Joost Janssen -- (uit Son)
No VERHOEVEN, de vrouw van Jan Elias --
Ke VERREYDT den rietmaecker, Hendrick -- en zijn vrouw
Ke VERRIJT, Jan --
St VERREYDT, Lodewijck Janssen --
Ke VERSTEYNEN, de vrouw van Henrick Niclaes Jacobs
Ke VOLLENOVEN, de heer --
Ke VCNCKEN, de vrouw van Johan --
Ke VAN DER WERFF, Gyeliam Handricx
Ke VAN DER WERFF, Jan Handricx -- en zijn vrouw
Ke DEN WIELMAECKER, de vrouw van --
Ke VAN WIJCK, Claes -- (bij de Lievevrouwekerk)
Ke WILLEM en zijn vrouw -- ("landrossens volck")
St WILLEMS van Boxmeer, Evert --
Ke WILLEM JANSSEN, Jan -- en zijn vrouw (uit Helvoirt)
Ke WILLEMS, Salomon --
Ve WILLEMSSSEN, Wouter --
Ke WOUTERS, Jenneken -- (uit Helvoirt)

XIV. ARCHIVALIA AANGAANDE DE OUDE KEMPISCHE GILDEN

(vervolg)

14. KAART VAN HET GILDE VAN SINT-SEBASTIAAN TE OIRSCHOT, 1531

R. Oirschot nr. 131, f. 69-71 (1531, aug. 9)

Transkriptie: A. van Esch, Oirschot

LXIX

1.

Allen ende eenen iegelijcken etc., saluijt. Doen kondt, certifice-
rende dat voire Marcel is Walravens, stadthelder des scouthets van
Kempelant, inden mem ende vanweegen der K.M. ende hoicheyt ende
Adriaenen Vos, scouthet vanweegen ons heeren, heere van Pieterschem,
Diepenbeecken ende voir ons scepenen vorscreven zijn gecompereert
ende verschenen: eensdeels goeder mannen, beyde audt ende jonk van
jaeren wesende, affectie ende liefd draigende totten edelen hant-
boege, hebbende met voltomen wil ende consente vanden Hoeren voir-
screven gemaict, geordineert, oick vermaict ende vernyeut een min-
lijcke geselschap ende scutterije ter eeren Goidts, Marien zijnder
liever gebenedider moder, ende zunderlinge ter eeren vanden heyligen
ridder Goidts ende martelair Sunte Sebastiaan, omme den edelen hant-
boege in genuecten te hanteren.

Gelovende aen handen der heeren vorscreven ende aen malcanders han-
den op honnen persoou, honne gueden present ende toecomende, vast
ende stendich te handen, nae te gaen ende metten werck te volbren-
gen allen dese punten ende articulen hiernaevolgende.

1

Inden yrsten is geordineert, dat alle scutteren opten dach als zij
!weren papegaey scieten zullen, verbonden zullen zijn met honnen
scutterlijcken boege te commen onder die molen, omme statelijck met
honnen coninck te gaen te love, nae auder gewoenten, opten peene
van tve stuveren tot behoef der scutterijen.

2.

Ten anderden is noch geordineert, dat soo wie die papegaey aff-
schiect, die sal dat geheel jaire met zijnder coninginnen los ende
vrij zijn van allen teringe dewelc die scutteren dat jaer bijeen
doen zullen, mer dies sal die coninck verbonden zijn aenden zilve-
ren voegel eenen zilveren schilt te hangen, werdt wesende ses stu-
ver, ende den zilveren voegel ten zelve daige moten verborgen, zij
rijck of arm.

3.

Ten derderen is geordineert, dat alle scutteren verbonden zullen
:ijn, opten Heyligen-Sacramentsdach zonder boege, op onsen kermis-
dach elck met zijnen scutterlijcken boege ende scutterlijcken tab-
hart te comene statelijck in die processie, mede omme te gaen ende
metten coninck statelijck te offeren voer dat eerwerdige Heylige
Sacrament, zoeverre zij binnen Oerschot zijn, opten pene van tve
stuyver tot behoef als voersc. butengesceyden priesteren ende gees-
telijcke personen die in den choere ende kercken moeten weesen,
dairinne nyet verbonden en zullen weesen, mer zullen nochtans mede
offeren.

4.

Ten vierden is geordineert, dat elck schut alle vier jaeren eens
eenen tabbart maecken sal van eender verwen gelijk dat bij coninck,
hoofman, dekens ende meestendeel van den scutteren tsanderendaigs
nare den schietdach geordineert sal wonden, vuytgenomen dat men
!;heen wit, roet, geel of blaueu verwen nemen en sal; weleken tabbart
elc schut sculdich sal zijn te hebben opten irsten onsen kermisdach
in die processie, opten peen van X stuveren tot behoef als voir;
wekken tabbart elck stut sculdich sal zijn aen te hebben opten
whietdach opten Heyligen-Sacramentsdach, op onsen kermisdach in
die processie, op Sunte-Sebastiaensdach in der missen, ende op alle
giddebruders vuytvaerden in der missen omme mede te offeren, ende
(1j) alle ander statiedaigen dat die scutteren bijeen comen telcker
reysen opten peen van II st tot behoefals voir, zoeverre die scut-
Iers binnen der vriheyte van Oerschot zijn ende anders nyet.

5.

Ten vijften is geordineert, dat elck scutter verbonden sal zijn te hebben op zijnen mouwe een zilver ten minsten werdt wesende VII stuver, mer wel van meerder valore, uuytgesceyden priesteres, welck zilver van VII st of VII stuveren dairvoir nae aflivicheyt van elcken gildebrueder of scutter blijven sal tot behoef van Sunte-Sebastiaen, wairvoer die dekens van der scutterijen in tijde wesende sculdich sullen zijn voer die ziele vanden aflivigen te doen singen een misse van requiem ende tzelve bij den parochiaenen te doen kundigen opten preeckstoel, tot welcker missen verbonden zullen zijn te comen alle scutteren met bonnen scutterlijcken tabbart omme te bidden ende offeren voer die ziele, soeverre zij binnen der vriheyte van Oerschot zijn opten peenen van twe st tot behoef als voer Sunte-Sebastiaen.

6.

Ten sesten is geordineert dat alle scutteren verbonden sullen zijn, opten dach dat zij honnen papegaey schieten, zullen tsavonts, tsanderendaigs snonens, opten Heyligen-Sacramentsdach snonens, op Sunte-Sebastiaensdach snonens, ende als die aude scutten scencken tsavonts, te compareeren te maeltijen of iemanden anders in zijne plaetse te seynden; ende weer zij compareren of nyet en compareeren, zullen nochtans sculdich zijn te betalen alle costen, montcosten ende ander, soe wel ende soe vele als dieghene die dair present ende tegenwoir-dich geweest hebben, mitgaeders oick die schenckinge die men doet nae auder gewoenten den auden schutten.

7.

Ten soevenden is geordineert, dat men opten dach als men die papegaey schiet, tsavonts nyet meer verdrinken en sal dan een mengelen wijns in der herbergen daer men teert ende anders nergens.

8.

Ten achsten is geordineert, dat men alle costen in der herbergen ten achter staende, alle costen die men doet in 't schenken vanden auden schutten ende als zij wederom ons scencken, die men doet buten of binnen Oerschot op juwelen, betalen ende geheelijck op betalen sal tsanderendaigs nae den schietdach.

9.

Ten IXen is geordineert, dat soe wie in dese scutterije comen wil, die sal moten hebben die goede gonste ende faxoir van den coninck, hooftman, dekenen ende sommige scutteren ende anders nyet, ende men sal nyemonden in die gulde of scutterijen moigen ontfangen dan alleenlijck opten scietdach ende Sunte-Sebastiaensdach, van den in-negaen te geven tot behoef van Sunte-Sebastiaen ... st. Daerinne ontfangen ende gescreven wesende ende naederhant dairuuyt belijft te gaen, sal verbonden weesen te geven tot behoef van Sunte-Sebas-tiaen 1 aud schilt, ende alleenlijck uuijt te moigen ghaen op Sunte-Sebastiaensdach, betalende voer ende eer alle voirdaen costen.

10.

Ten Xten is geordineert, dat men allen jaer nyeuwe dekens setten ende kiesen sal op Sunte-Sebastiaensdach vroech voer der nonen, ende alsdan sullen die aude dekens, oick die was meester, verbonden :.ijs honne rekeninge te doen van honnen ontfanck ende uuytgeven dat eier van der scutterijen weegen gedaen, opten peenen vande elcken een Bosch' pont tot behoef der scutterijen.

11.

Ten XIsten is geordineert: soe wie met eens anders geschut of bent^o opwaerts nae der papegayen schiet, sal verboeren 1 st. tot behoef der scutterijen.

12.

Ten XIIsten is geordineert, dat coninck, hooftman metten dekenen Alen jaer terstont nae den hoegetijt van Paeschen ordineren zul-ien dat men alle sondaigen ende alle vier dagen die huelen schieten ail omme den edelen hantboege in genuechten te leeren hanteren, op enk:ken conditiën, penen ende bruecken als bij bon daertoe gestatu-ert sallen wordden, welcke conditiën allen die scutteren sculdich .Allen zijn te onderhouden ende nae te gaen.

13.

Ten XIII is geordineert, dat soe wanneer dese onse scutterije van ennigen steden, vriheyden of dorpen bescreven wordt op ennige juwelen, 'tzij te hals, ter erden ofte ter tocht, dat alsdan coninck, hooftman ende dekens met eens deels van den scutteren bij hon ropen ende ordineren zullen drie ofte viere van den besten scutten, dair nutste ende bequaemste toe wesende, om te trecken op dat juwele te eieten, tot welcker reysen ende costen te hulpe dewelc die drie 'allo vier scutters doen zullen, elck scutter sculdich sal zijn te even, soeverre zij blijven binnen der Meyerijen van Den Bosch eenen stuver, ende indyen zij buten der Meyerijen reysen 11 st., ende dies zullen die juwelen dewelc zij winnen zullen, wegen tot behoef van den gemeynen scutteren.

14.

Ten XIIIen is geordineert, dat die dekenen in tijde wesende scul-,Iivh sullen zijn, alle kueren ende bruecken ende ombetaelde mont-iosten, aen de wert ombetaelt staende, op te bueren, of doen exe-luieren die onwilligen, goetstijts eer zij hon rekeninge doen mot(41, ende ingevalle dieselve dekenen dairinne negligent bevonden wordden ende nyet en ernsten, sullen sculdich zijn die costen te verleggen ende aen den wert te betalen, ende die ander penen ende hrueeken onder die scutterije te brengen ende oick te verleggen, ende voerts op die gebreekelijcke te moigen vervolgen, voer welcke moet ende diligentie die dekenen elck allen jaer hebben sal een par hantschoen met eeneni_eeren riem, wert wesende drie st, of luttel min of meer daer nae zij nerstich zijn.

15.

Ten XVen is geordineert, dat allen die scutteren die nae datum van dezen in dezer scutterijen tomen zullen, verbonden sullen zijn voer coninck, hooftman, deken ende sommige scutteren te geloven dese articulen van dezen brieve te onderhouden, ende sullen alsdan verbonden zijn allen deze punten ende articulen in deze brieve gespecificeert, nae te gaen ende te volbrengen, opte peenen als voir, ende sal voir alsulcx gehauden zijn in alder voegen, maten ende manieren, of zij huyden tegenwoirdichlijcken zelve in persoen die geloeft voir die heeren ende scepen gedaen hedden.

16.

Ten XVIen is geordineert: of 't gebuerden datter ennigen twist, discorde of gevecht gescieden tusschen ennige scutteren als zij op stadaigen of opdie joelen vergadert waeren, dat zij verbonden sullen zijn dyen twist te geven in handen van den Coninck, twe dekens ende twe van den gemeynen scutteren, die elck van den partijen dair toe nemen zullen, ende soe wes die dairaf uuytspreecken, verbonden zijn nae te gaen, te voldoen ende te onderhouden, op die verbuerte die des weygerden ende nyet volgen en woude van twe pont was, half tot behoef des Hoeren ende d'ander helft tot behoef der scutterijen.

Welcke alle voirgescreven tosten, penen, boten ende bruecken die scutters ende overtreders verbonden zullen zijn te betalen als verreycte, verwonnen schuit, zonder vonnis ter heerlijcker executie gestelt te wordene als voer gewijsden saecken, of zij met allen solempniteyten van recht verwonnen weeren, daertegen nyemont metten recht en sal tonnen obtineeren, hij en ... ende eer hantlichtinge ende namptisatie , dairinne allen die scutteren hon overgegeven hebben ende aen der heeren handen verloeft hebben ende overgegeven midts dezen, behaudelijck altijt den heeren hon heerlicheyt ende eenen iegelijcken zijnen goeden rechte. Actum anno XXXI°, IXa augusti.

Testes: Laeck; Ardt Henrickss.

COLOFON

Samengesteld en
vervaardigd door

Streekarchivariaat Noord-Kempenland

Lay-out en typewerk

C. Aarts-Keesom.

Offset

H. Tempelaars